

วิวัฒนาการทางแนวความคิดของทฤษฎีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ

การศึกษาวินิจฉัยการทางแนวความคิดของหลักความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นอย่างมากเพราะการศึกษาถึงพื้นฐานและปัจจัยในการออกกฎหมายในแต่ละสังคมนั้นแตกต่างกันไป จึงถือเป็นเรื่องที่น่าสนใจ แต่แต่ละประเทศต่างก็มีความแตกต่างกันในวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ทำให้วิธีการคุ้มครองผู้บริโภคก็มีความแตกต่างกัน เช่น ประเทศที่ประชาชนมีความรู้ทางเทคโนโลยีสูง ค่าครองชีพสูงก็ย่อมจะมีมาตรฐานความต้องการที่จะคุ้มครองผู้บริโภคค่อนข้างมาก ผู้ผลิตเองก็ต้องลงทุนสูงขึ้น ทำให้ราคาสินค้าสูงตามไปด้วย ในทางกลับกันประเทศเดียวกับประเทศที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการมองภาพรวมของพัฒนาการในแต่ละประเทศจะทำให้เห็นแนวทางในการออกกฎหมายของประเทศนั้นๆ เพื่อแก้ไขปัญหา แนวความคิดของแต่ละประเทศที่จะนำมาวิเคราะห์ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย เพราะทั้งสองต่างมีแนวความคิดหลักความรับผิดทางสัญญาและละเมิด พัฒนาการทางกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่มีข้อเหมือนและข้อแตกต่างที่เหมาะสมสำหรับการนำมาศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดทกฎหมายของไทย

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้หลักความรับผิดในผลิตภัณฑ์อย่างกว้างขวางและเป็นประเทศที่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) เป็นประเทศแรกซึ่งหลักดังกล่าวนี้เป็นหลักที่นิยมมากในปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นหลักที่เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อพิเคราะห์ถึงตลาดในประเทศสหรัฐอเมริกาจะเห็นได้ว่า เป็นตลาดที่ใหญ่ ดังนั้นการให้ความใส่ใจกับผู้บริโภคจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะหากผู้บริโภคหยุดการบริโภค ผลกระทบต่อตลาดก็จะมีมากขึ้น ประกอบกับตลาดที่ใหญ่มากทำให้ผู้ผลิตในสหรัฐอเมริกาสามารถเข้าออกในตลาดได้อย่างเสรี แม้ว่าหลักดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตก็ตาม นอกจากนั้นการเรียกชดเชยค่าเสียหายจะเป็นการเรียกชดเชยในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เพื่อทำให้ผู้ผลิตเกรงกลัวและสำนึกอยู่เสมอว่า จะต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การ

นำเอาแนวความคิดและพัฒนาการทางกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สมควรยิ่ง

กฎหมายของสหรัฐอเมริกามีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์มาเป็นเวลานาน ซึ่งนำเอาคำพิพากษาที่ตัดสินมาเป็นแนวบรรทัดฐานในการตัดสินคดีความในทางปฏิบัติได้มีความพยายามที่จะให้หลักกฎหมายในคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์นี้เป็นหลักการเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันทั้งนี้โดยการรับรองหลักความรับผิดตามทฤษฎีประมาทเลินเล่อและทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดในทางละเมิดตามกฎหมายจากคำพิพากษา (Case Law) กฎหมายจารีตประเพณีนำมากำหนดเป็นแนวทางในข้อบัญญัติกฎหมายลักษณะละเมิดที่เรียกว่า "The Restatement of Torts" (The American Law Institute) ต่อมามีการปรับปรุงแก้ไขและออกข้อบัญญัติ The Restatement (Second) of Torts เป็นฉบับที่ 2 ข้อบัญญัตินี้แม้จะไม่ใช้กฎหมายที่ประกาศใช้บังคับในรัฐโดยตรง แต่ก็มีอิทธิพลและถูกยกขึ้นอ้างอิงในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีในเวลาต่อมา¹ และหลักเกณฑ์ความรับผิดในการผิดคำรับประกันสินค้าได้มีการกำหนดเป็นกฎหมายได้แก่ The Uniform Commercial Code โดยการดำเนินงานของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการจัดกฎหมายของรัฐเป็นเอกภาพและสถาบันกฎหมายของสหรัฐอเมริกา และรัฐต่างๆ แทบทุกรัฐยกเว้นหลุยส์เซียนาก็ได้รับรองและตราขึ้นบังคับใช้เป็นกฎหมายในรัฐตราในรูปแบบเดียวกันคล้ายคลึงกัน ดังนั้นหลักกฎหมายตามข้อบัญญัติใน The Restatement (Second) of Torts และ The Uniform Commercial Code ก็ใช้เป็นหลักในการพิจารณาวินิจฉัยคดีความรับผิดในการผลิตและการจำหน่ายสินค้าในแทบทุกรัฐ² ในปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกามีการปรับปรุงกฎหมาย The Restatement (Third) of Tort มาบังคับใช้เนื่องจากผู้ประกอบการในประเทศเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาเพื่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจของประเทศ³ นอกจากนี้ก็มีกฎหมายพิเศษที่ถูก

¹ ปิยะกุล บุญเพิ่ม, "ความรับผิดในการผลิตและจำหน่ายสินค้า" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 13.

อนันต์ จันทร์โสภากร, กฎหมายความรับผิดเพื่อคว เมเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2544), หน้า 83-84.

² Keith N. Hylton, "Welfare Implications of Costly Litigation under Strict Liability", *American Law and Economics Review*, [online], 2001, Available from <http://Law.vanderbilt.edu/lawreview/vol543>

นำมาใช้เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งทุกมลรัฐต้องปฏิบัติตามอันได้แก่ The Magnuson Moss Warranty Federal Trade Commission Improvement Act 1975 และ The Consumer Product Safety Act 1972 ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

3.1.1 ความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่ใช้หลักกฎหมายละเมิด

แต่เดิมความรับผิดชอบในกฎหมายลักษณะละเมิดในประเทศสหรัฐอเมริกามีผลบังคับแก่คู่กรณีก็ต่อเมื่อจำเลยต้องมีหน้าที่กับโจทก์ ซึ่งมีหน้าที่เกิดจากความสัมพันธ์กันตามกฎหมาย เช่น ความผูกพันในฐานะคู่สัญญา⁴ ในคดี Winterbottom V. Wright (ปี 1842) ของศาลอังกฤษ ซึ่งศาลอเมริกาก็ถือตามว่า ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าคนใดไม่สามารถฟ้องร้องผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าให้รับผิดชอบในทางละเมิดได้ ถ้าไม่มีความผูกพันใดๆ ระหว่างกันอันจะก่อให้เกิดให้ผู้จำหน่ายมีหน้าที่ต้องระมัดระวังต่อตน และยังไม่มีการกำหนดหน้าที่ที่ศาลจะวินิจฉัยว่า ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อผู้บริโภค เหตุผลก็มีอยู่ว่า เนื่องจากในสมัยศตวรรษที่ 19 ศาลอเมริกันมีนโยบายที่จะปกป้องคุ้มครองผู้ผลิต ความมุ่งหวังก็คือการปกป้องผู้บริโภคจากความเสียหายทั้งปวง⁵ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมให้ดำเนินกิจการเจริญก้าวหน้าได้แทนที่จะต้องมาพะวงกับการถูกฟ้องร้องโดยผู้บริโภคมากมายซึ่งมิได้ซื้อสินค้าโดยตรง กล่าวได้ว่าในขณะนั้นผู้บริโภคสามารถจะดำเนินคดีฟ้องร้องให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้ารับผิดชอบได้เฉพาะกรณีมีความสัมพันธ์ตามสัญญาเท่านั้น แต่การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบการผลิต การจำหน่ายสินค้าในเวลาต่อมาก่อให้เกิดความต้องการความคุ้มครองอย่างมากสำหรับผู้บริโภค ในศตวรรษที่ 20 นี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์สังคมใหม่ ในขณะนี้อยอมรับกันว่า ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าจะต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคสุดท้าย (Ultimate Consumer) ด้วย ถ้าได้ดำเนินการกิจการเกี่ยวข้องกับสินค้าซึ่งคาดได้ว่าจะไปสู่มือผู้อื่นและจะทำอันตรายบุคคลอื่นนั้นได้ หากสินค้านั้นเองชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย กรณีมีความสัมพันธ์ตามสัญญาระหว่างผู้ซื้อและผู้จำหน่าย ผู้จำหน่ายก็มีหน้าที่ตามความสัมพันธ์เช่นนั้นต่อผู้ซื้อ แต่ก็ไม่เป็นการยกเว้นหน้าที่ในทางละเมิดของเขาอันมีต่อบุคคลภายนอกซึ่งได้รับผลจากการกระทำของตนแต่อย่างใด หมายความว่าผู้จำหน่าย (ผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้จำหน่ายอื่นๆ) ย่อมต้อง

⁴ เรื่องเดิม, หน้า 14.

⁵ Rolando V. Del Carmen, *Civil Liabilities in American Policy. A text for law enforcement personnel*, (1991), p.137.

รับผิดชอบผู้บริโภคใดๆ ที่ได้รับความเสียหายเนื่องมาแต่การที่ตนได้ละเมิดโดยประมาทเล็กน้อย เพราะสิทธิของผู้ที่ได้รับความเสียหายเกิดขึ้นตามกฎหมายละเมิดมิได้เกิดขึ้นจากสัญญา⁶ เช่น คำพิพากษาของศาลนิวยอร์กในคดี Macpherson V. Buisk Motor Co. (1916) จำเลยเป็นผู้ผลิตรถยนต์จำหน่ายแก่อุปค้าปลีก โดยจำเลยซื้อล้อรถมาจากผู้ผลิตอื่น พอค้าปลีกจำหน่ายรถนั้นแก่โจทก์ โจทก์ขับรดังกล่าว รถพลิกคว่ำเพราะล้อรถชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บ ถือว่าจำเลยประมาทเล็กน้อย เพราะมิได้ตรวจสอบตามสมควรซึ่งหากได้ตรวจสอบความเรียบร้อยจะพบความชำรุดบกพร่องนั้นได้ ศาลวินิจฉัยว่า การดำเนินคดีโดยประมาทเล็กน้อยสามารถกระทำต่อจำเลยซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้าที่ชำรุดบกพร่องที่เป็นสาเหตุให้เกิดอันตรายต่อโจทก์ แม้โจทก์มิได้มีความสัมพันธ์ตามสัญญากับจำเลยก็ตาม ซึ่งเป็นการแก้ไขหลักกฎหมายในเรื่องความสัมพันธ์ของคู่กรณี

นอกจากนั้นศาลยังวางหลักเกณฑ์ต่อไปว่า “ถ้าสิ่งของที่มีอันตรายเช่นนี้เป็นที่ทราบอยู่แล้วว่า ผู้อื่นนอกจากผู้ซื้อยอมจะใช้ด้วย ผู้ผลิตสิ่งของที่มีอันตรายเช่นนี้มีหน้าที่ต้องผลิตขึ้นด้วยความระมัดระวัง” แนวคำวินิจฉัยนี้ได้รับการยอมรับทั่วไป ถือเป็นหลักว่า ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าต้องรับผิดชอบในความประมาทเล็กน้อยในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าใดๆ ซึ่งคาดคิดได้ว่า สามารถก่อให้เกิดอันตรายได้ถ้าสินค้านั้นชำรุดบกพร่อง อาจต้องรับผิดชอบต่อผู้ใช้หรือผู้บริโภคทุกคนที่ได้รับความเสียหายจากการใช้ การบริโภคสินค้านั้น และขยายไปถึงบุคคลใดๆ ที่คาดได้ว่าจะเข้ามาเกี่ยวข้องและได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง อย่างเช่น ลูกจ้างหรือญาติผู้ซื้อโดยสารรถยนต์ขณะเกิดอุบัติเหตุ ผู้ใช้ถนนที่ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถยนต์ด้วย

นอกจากนี้ผู้ผลิตยังอาจต้องรับผิดชอบในความประมาทเล็กน้อยของผู้ผลิตชิ้นส่วนที่ตนนำมาประกอบเป็นสินค้าของตนด้วย สำหรับผู้ขายแม้เป็นเพียงผู้ขายสินค้าที่ผลิตโดยบุคคลอื่นซึ่งตนไม่รู้ว่าเป็นสินค้าเหล่านั้นเป็นอันตราย แต่ก็ถือว่าผู้ขายยังมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังตามปกติธรรมดา⁷ เพื่อตรวจสอบสินค้าโดยวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะค้นพบความชำรุดบกพร่องและเตือน

⁶ Steven Emanuel, *Emanuel Law Outlines: Torts Casebook edition keyed to Prosser,*

Wade&Schwartz, Torts, 7th ed. (New York: Emanuel Law Outlines, Inc., 1984), pp.265-266.

ให้ลูกค้าทราบ ถ้าขาดความระมัดระวังตามหน้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อ ผู้บริโภค ผู้ขายก็ย่อมต้องรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสินค้านั้นผลิตโดยผู้ผลิตไม่เป็นที่รู้จัก ไม่มีชื่อเสียง ยิ่งเห็นได้ชัดว่า ผู้ขายย่อมมีหน้าที่ต้องตรวจสอบสินค้าโดยใช้ความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น เพราะว่าไม่อาจมั่นใจได้ว่า สินค้าเหล่านั้นจะปราศจากความบกพร่องอันตราย แต่ในกรณีความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นความชำรุดบกพร่องที่ซ่อนเร้น ผู้ขายไม่สามารถตรวจพบได้ นักกฎหมายอเมริกันส่วนมากก็เห็นว่า ผู้ขายไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในกรณีเช่นนี้⁸

นอกจากนั้นที่ผู้ขายสินค้าอาจต้องรับผิดชอบตามหลักประมาทเดินเล่ออีกประการหนึ่ง อันได้แก่ กรณีผู้ขายได้แถลงแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าโดยผิดพลาด (Misrepresentation) และการที่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคเชื่อตามคำแถลงแสดงนั้นเป็นเหตุให้เขาได้รับความเสียหาย กรณีเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่า ผู้ขายได้รู้ถึงสถานะที่ผิดพลาดนั้นแต่เพียงพิสูจน์ว่าผู้ขายไม่มั่นใจว่าคำแถลงเกี่ยวกับสินค้านั้นจริงหรือเท็จ แต่กระนั้นผู้ขายก็ยังแถลงแสดงเช่นนั้นเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบ

การที่จะดำเนินคดีฟ้องให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้ารับผิดชอบสำหรับความประมาทเดินเล่อในการผลิตและการจำหน่ายสินค้า โจทก์มีภาระต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า

1. โจทก์ได้รับความเสียหายจากสินค้า
2. ความเสียหายเป็นเพราะความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าของสินค้า
3. ความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้านั้นมีอยู่ในขณะที่สินค้านั้นพ้นจากความครอบครองของ

จำเลย และ

4. จำเลยประมาทเดินเล่อในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้านั้น

การพิสูจน์ถึงความประมาทเดินเล่อดังกล่าว โจทก์จะต้องพิสูจน์การกระทำหรือ

⁸ Geraint, Howells, *Product Liabilities*. (England: Dartmouth Publishing Company, 1993), p.228.

⁹ ปิยะกุล บุญเพิ่ม, "ความรับผิดในการผลิตและจำหน่ายสินค้า". (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 19.

ละเว้นของฝ่ายจำเลยอันฝ่าฝืนหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังโดยไม่มีเหตุผลสมควร ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ยากลำบากของโจทก์ แต่เดิมศาลมิได้พยายามปรับกฎเกณฑ์ Res Ipsa Loquitur คือหลักที่บรรเทาภาระการพิสูจน์โดยคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นความรู้เห็นของอีกฝ่ายโดยเฉพาะภาระการนำสืบจะตกแก่ฝ่ายที่รู้เห็น โดยจะนำมาใช้ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ซึ่งโดยปกติจะไม่เกิดขึ้นหากไม่มีการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย แต่ก็มีข้อจำกัดในการที่ศาลจะนำมาใช้เช่นกันในกรณีที่ไม้อาจทราบได้ว่า จำเลยคนใดประมาทเลินเล่อ ในคดีประมาทเลินเล่อนี้โดยโจทก์มีภาระพิสูจน์ถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้ามาใช้ ศาลความเห็นไว้ว่า สินค้าชำรุดบกพร่องเป็นเพราะจำเลยประมาทเลินเล่อในการผลิตหรือการจำหน่าย แต่ในบางคดีไม่สามารถอาศัยกฎเกณฑ์ดังกล่าว จึงวินิจฉัยลงความเห็นไม่ได้เลย รวมทั้งโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของจำเลยได้ จึงไม่อาจให้จำเลยรับผิดชอบได้ ถ้าหากโจทก์สามารถพิสูจน์ไต่ทั้ง 4 ประการดังกล่าว จำเลยก็ต้องรับผิดชอบค่าเสียหายต่อโจทก์ แต่จำเลยอาจหลุดพ้นจากความรับผิดได้ โดยอ้างข้อต่อสู้ในประการต่างๆ ได้

แ

1. สินค้าไม่ชำรุดบกพร่อง หรือ
2. ความเสียหายของโจทก์มิได้เป็นผลจากสินค้าชำรุดบกพร่อง แต่เป็นเพราะการกระทำหรือดเว้นของโจทก์เอง

ปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำหลัก Res Ipsa Loquitur มาใช้ในกรณี

1. เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์นั้นในทางปกติจะไม่เกิดขึ้นหากไม่มีการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของผู้ใดผู้หนึ่ง กรณีนี้ผู้เสียหายก็ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลยโดยตรง ผู้เสียหายเพียงพิสูจน์ให้ได้ว่า ความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นเกิดขึ้นจากเหตุที่โดยปกติแล้วจะไม่มีทางเกิดขึ้น หากจำเลยไม่ประมาทเลินเล่อ
2. เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์นั้นเป็นเหตุการณ์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมทั้งหมดของจำเลย ตัวแทนของจำเลย หรือบุคคลที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของจำเลย
3. ความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นไม่ได้เกิดจากความสมัครงใจของโจทก์หรือโจทก์มีส่วนผิดอยู่ด้วย

นอกจากนั้นข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดความรับผิด (Disclaimer of Liability) นั้น จำเลยย่อมไม่สามารถอ้างเป็นข้อยกเว้นความรับผิดของตนได้ ศาลมีแนวโน้มที่จะปฏิเสธข้อต่อสู้

ของจำเลยเช่นนี้โดยอ้างว่า ข้อยกเว้นนี้ไม่มีเหตุผล ไม่เป็นธรรมโดยเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคมากเกินไป (Unconscionable) และขัดต่อรัฐประศาสนโยบาย (Public Policy)

ความรับผิดในความประมาทเลินเล่อในการผลิตและการจำหน่ายสินค้าที่กล่าวมาครอบคลุมถึงความเสียหายอย่างใด ๆ ต่อร่างกาย ต่อตัวสินค้าเอง และต่อทรัพย์สินอื่น ๆ ที่สังเกตเห็นได้ ส่วนกรณีนี้ไม่มีความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินมีเพียงความสูญเสียในทางการค้าหรือเศรษฐกิจ (Commercial Loss, Economic Loss) ความเสียหายเช่นนี้ย่อมไม่สามารถเรียกร้องได้⁹

ปัญหาการฟ้องร้องคดีประมาทเลินเล่อนั้นก็คือ ผู้เสียหายจะต้องมีภาระในการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตหรือผู้ขาย ซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยากและลำบากอย่างยิ่ง เนื่องจากเทคโนโลยีด้านการผลิตและรูปแบบการบริหารจัดการทางการตลาดในปัจจุบันที่ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการผลิตสินค้าทั้งหมดล้วนอยู่กับผู้ผลิต และเป็นความลับทางการค้าของผู้ผลิต โอกาสที่ผู้เสียหายจะเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวจึงแทบจะเป็นไปไม่ได้ นอกจากนี้เมื่อสินค้าถูกนำออกสู่ตลาดก็จะต้องผ่านมือมาเป็นทอดๆ หลายทอดจนกว่าจะมาถึงผู้บริโภค ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจึงอาจจะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้นเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อของผู้ใดที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนทางการตลาดของสินค้านั้น

ในปี 1913 ศาลบางศาลเริ่มกำหนดความรับผิดเด็ดขาดโดยไม่ต้องพิสูจน์เกี่ยวกับความประมาทเลินเล่อของจำเลยและไม่ต้องการความสัมพันธ์ตามสัญญาระหว่างโจทก์และจำเลยสำหรับคดีเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม ต่อมาขยายไปถึงสินค้าที่ใช้กับร่างกายมนุษย์ (Intimate bodily use) เช่น เครื่องสำอาง และจนกระทั่งปี 1960 คดี Henningsen V. Bloomfield Motor, Inc. ได้จัดข้อขัดข้องตามกฎหมายความสัมพันธ์ตามสัญญาไปหมดสิ้น โดยไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นสินค้าประเภทอาหาร เครื่องดื่ม หรือสินค้าที่ใช้กับร่างกายมนุษย์หรือไม่ ทำให้กฎหมายคำรับประกันโดยปริยายสามารถบังคับให้จำเลยรับผิดได้ในคดีเกี่ยวกับสินค้า

⁹อนันต์ จันทร์โอภากร, กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความประณีตเรียบร้อย, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2544), หน้า 25.

ทุกประเภทโดยไม่ต้องพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อ และไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ตามสัญญา ระหว่างโจทก์และจำเลย ศาสตราจารย์ Prosser ถือว่า “คำวินิจฉัยในคดีนี้เป็นจุดกำเนิดทฤษฎีทั่วไปของความรับผิดชอบเด็ดขาดในทางละเมิดในความรับผิดเกี่ยวกับสินค้า” ซึ่งความคิดนี้ได้ รับการสนับสนุนเห็นชอบจากศาลทั่วไป โดยอาศัยแนวความคิดที่ว่า ภาวะความเสียหายนี้เป็น ผลตามมาจากการใช้สินค้าชำรุดบกพร่อง จึงควรตกอยู่กับบุคคลที่อยู่ในฐานะควบคุมอันตราย และเป็นผู้ก่อความเสี่ยงภัยขึ้นโดยนำสินค้าของเขาสู่ท้องตลาด ซึ่งถือเป็นการนำเอาทฤษฎีรับภัย มาใช้อีกครั้ง¹⁰

หลักเกณฑ์ของความรับผิดเด็ดขาดนี้ไม่คำนึงถึงหลักใดๆ ตามหลักกฎหมาย สัญญาและความรับผิดเช่นนี้ไม่ใช่หนี้ตามข้อสัญญาข้อตกลง แต่เป็นหนี้ที่กำหนดโดยกฎหมาย ความรับผิดดังกล่าวนี้จึงไม่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ทางสัญญา แต่เป็นความรับผิดเด็ดขาดที่อาศัย ทฤษฎีละเมิดที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีรับภัยเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ต้องการได้รับความคุ้มครองผู้ บริโภคและบุคคลที่ได้รับอันตรายโดยสินค้าชำรุดบกพร่องซึ่งไม่มีอำนาจใดๆ ที่จะปกป้องคุ้มครอง ตนเองได้

ในเวลาต่อมา สถาบันกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา (The American Law Institute) บัญญัติรับรองกฎเกณฑ์ความรับผิดเด็ดขาดไว้ใน The Restatement (Second) of Torts ในมาตรา 402 เอ ในปี 1965 และในขณะนั้นมลรัฐส่วนใหญ่ได้รับรองกฎเกณฑ์ความรับผิด เด็ดขาดในทางละเมิดในคดีความรับผิดในการผลิตและการจำหน่ายสินค้า โดยนำไปใช้ในการตัดสินคดีในศาล

แต่มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ความรับผิดเด็ดขาดตามกฎหมายดังกล่าวนี้ยังไม่ ใช้ความรับผิดที่สมบูรณ์เด็ดขาดจริงๆ (Absolute Liability, Genuine Strict Liability) ซึ่งจะทำให้ ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายเป็นผู้รับประกัน (Insurer) ความเสียหายใดๆ ที่เกิดจากการใช้สินค้าของเขาต้อง รับผิดสำหรับความเสียหายทั้งหมดที่เกิดจากสินค้าโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องพิจารณาว่าสินค้าชำรุด บกพร่องหรือไม่ แต่ความรับผิดเด็ดขาดที่กำหนดขึ้นนี้เป็นความรับผิดเด็ดขาดในรูปแบบที่บรรเทา

¹⁰ William L. Prosser, *Handbook of the Law of Torts*, 4th ed. (Paul Minn: West Publishing Co., 1971), p.194.

ภาวะของโจทก์ โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของจำเลยและไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ตามสัญญา แต่การที่จะเรียกร้องให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรับผิดชอบได้ก็ต้องสามารถแสดงได้ว่า สินค้าชำรุดบกพร่องเป็นอันตรายที่ไม่สมควร เป็นสาเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคหรือทรัพย์สินของเขา ซึ่งมีได้ละทิ้งแนวความคิดเกี่ยวกับความผิดเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังมีหลักเกณฑ์อื่นๆ ที่ต้องพิจารณาอีกหลายประการในการที่ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรับผิดชอบตามกฎหมายนี้ เช่น กฎเกณฑ์นี้ใช้บังคับในกรณีใดบ้าง ผู้ใดบ้างที่ต้องรับผิดชอบ ผู้ใดที่สามารถจะเรียกร้องค่าเสียหายได้ เรียกร้องได้สำหรับความเสียหายแต่อย่างใด กรณีใดที่จำเลยสามารถอ้างเป็นข้อต่อสู้ยกเว้นความรับผิดได้ รวมทั้งผลของการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญซึ่งเงื่อนไขหรือสภาพของสินค้า จึงอาจกล่าวได้ว่า ความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) สามารถที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้เสียหายในส่วนของ การพิสูจน์ว่าจำเลยประมาทเลินเล่อหรือไม่ หากแต่ยังคงต้องมีหน้าที่นำสืบในส่วนอื่นๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นซึ่งก็ยังเป็นภาระที่ผู้บริโภคต้องรับผิดชอบอยู่เช่นกัน¹¹

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นความบกพร่องในหลายๆ ประการของกฎหมายสัญญา และละเมิดตามหลักทั่วไปในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้กฎหมายและศาลทั้งหลายในอเมริกาได้ให้การสนับสนุนและสร้างกฎเกณฑ์ใหม่ขึ้นเพื่อขจัดปัญหาเหล่านี้ คือ กฎเกณฑ์ความรับผิดเด็ดขาดในทางละเมิด โดยมีเหตุผลหลายประการที่สมควรกำหนดความรับผิดเด็ดขาดแก่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย

- 1) รัฐประศาสนนโยบายต้องการให้กำหนดความรับผิดชอบแก่บุคคลที่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลอย่างมากที่จะลดอันตรายต่อชีวิตและร่างกายสำหรับสินค้าชำรุดบกพร่องที่จะไปสู่ท้องตลาด
- 2) ภาระความเสียหายที่เป็นผลตามมาจากการใช้สินค้าชำรุดบกพร่องควรตกอยู่กับบุคคลที่เป็นผู้ก่อความเสียหายขึ้นโดยนำสินค้าออกสู่ท้องตลาด
- 3) ภาระความเสียหายควรตกอยู่กับบุคคลอื่นในฐานะควบคุมอันตรายและสามารถกระจายความสูญเสียได้เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น

¹¹ บีเยกุล บุญเพิ่ม, "ความรับผิดในการผลิตและจำหน่ายสินค้า", (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 43.

หลักความรับผิดตามทฤษฎีละเมิดเด็ดขาดนี้มีผลให้ผู้ประกอบการค้าต้องรับผิดต่อผู้บริโภคทั่วไปในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่อง โดยผู้บริโภคไม่ต้องพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อในการผลิตการจำหน่ายสินค้าแต่อย่างใด และต้องรับผิดโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ตามสัญญา เรื่องนี้มีวิวัฒนาการต่อเนื่องมาเป็นลำดับจนถึงแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาที่ได้รับการยอมรับทั่วไป คือ Greenman V. Yuba Power Products Co. ซึ่งศาลสูงแคลิฟอร์เนียตัดสินไว้ในปี 1963 และมีผลกระตุ้นให้มีการบัญญัติรับรองกฎหมายความรับผิดเด็ดขาดไว้ใน The Restatement (Second) of Torts ในปี 1965 ซึ่งมลรัฐต่างๆ รับบังคับใช้ทั่วไป ทั้งนี้ตามความในมาตรา 402 เอ ซึ่งกำหนดให้ผู้จำหน่ายรับผิดเด็ดขาดเกี่ยวกับสินค้าที่ชำรุดบกพร่องเป็นอันตรายที่ไม่สมควรต่อผู้ใช้หรือผู้บริโภคต่อทรัพย์สินของเขา ตามบทบัญญัตินี้ได้ขยายขอบเขตความผิดออกไป โดยผู้รับผิดอาจเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เกือบทั้งหมด ซึ่งอาจจะเป็นผู้ผลิตสินค้า, ผู้ผลิตชิ้นส่วนประกอบ, ผู้ขายส่ง, ผู้ขายปลีก, ผู้จำหน่ายรายอื่นๆ นอกจากนั้น ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้านั้นให้หมายความรวมถึงความบกพร่องในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นความบกพร่องในการออกแบบ, ผลิต, การให้คำเตือนแนะนำ เป็นต้น นอกจากนั้นความรับผิดนี้ยังได้ขยายตัวผู้เสียหายให้กว้างออกไปเพื่อเยียวยาผู้บริโภคซึ่งทำให้นักศัลยกรรมอกก็ได้รับความคุ้มครองด้วย

การบังคับใช้หลักกฎหมายนี้มีผลขจัดความยุ่งยากและความเสียเปรียบของผู้บริโภคได้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ความผิดตามหลักละเมิดทั่วไป ข้อขัดข้องจากกฎหมาย Privacy Rule และหน้าที่ให้คำบอกกล่าวเกี่ยวกับการผิดคำรับประกันสินค้าตามกฎหมายสัญญาและยังเป็นบรรทัดฐานอีกว่า ไม่ยอมรับในข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดความรับผิดของผู้ผลิต ผู้จำหน่ายอย่างใดๆ ที่เอาเปรียบผู้บริโภคด้วย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า กฎเกณฑ์ความรับผิดเด็ดขาดดังกล่าวนี้ยังเรียกไม่ได้ว่าเป็นความรับผิดเด็ดขาดจริงๆ หรือเป็นความรับผิดที่สมบูรณ์ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นผู้ประกอบการค้าต้องรับผิดในสินค้าทุกกรณีแม้ว่าสินค้าชำรุดบกพร่องหรือไม่ก็ตาม แต่กฎหมายที่ศาลในอเมริกายอมรับบังคับใช้นี้ยังไม่ได้ละทิ้งแนวความคิดเกี่ยวกับความผิดตามหลักกฎหมายละเมิดทั่วไปเสียทีเดียวในการดำเนินคดีให้ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายรับผิดชดใช้ค่าเสียหาย โจทย์ยังมีภาระการพิสูจน์ให้ได้ว่าสินค้าชำรุดบกพร่องเป็นอันตรายโดยไม่สมควรจึงมิใช่ความรับผิดที่สมบูรณ์เด็ดขาดจริงๆ

3.1.2 ความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้หลักกฎหมายสัญญา

ทฤษฎีตามหลักการรับประกัน (Warranty) หลักการรับประกันเป็นหลักกฎหมายสัญญาการฟ้องคดีโดยอาศัยหลัก Warranty ผู้เป็นโจทก์จะต้องมีความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) กับจำเลย หากไม่ได้เป็นคู่สัญญาก็หาสิทธิฟ้องเป็นคดีความไม่ได้ คำว่า "Warranty" หมายถึงข้อความใดๆ ที่แสดงออกถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสินค้า ซึ่งผู้แสดงข้อความนั้นรับประกันว่าจะเป็นไปตามนั้น และยอมรับผิดหากว่าไม่เป็นไปตามข้อความที่ตนแสดง ดังนั้น Warranty จึงเป็นข้อสัญญาจะรับผิดหรือเป็นการรับประกันอย่างหนึ่ง โดยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำเอาหลักเรื่อง Warranty มาใช้ไม่ว่าจะเป็นการรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) หรือการรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty)¹²

หลัก Warranty นั้นเดิมมีที่มาจากกฎหมายสัญญา เช่น กฎหมายซื้อขาย ผู้ที่จะอ้างหลัก Warranty เพื่อที่จะทำการฟ้องร้องได้จะต้องมีความสัมพันธ์ทางสัญญา กล่าวคือ คู่สัญญานั้นเอง หากมิใช่คู่สัญญาจะนำหลัก Warranty มาใช้ไม่ได้ แต่ในเวลาต่อมาได้มีการพัฒนาโดยการนำหลัก Warranty มาปรับใช้ในเรื่องพฤติกรรมทางละเมิดและศาลก็ใช้หลักนี้ในการขยายการคุ้มครองไปถึงบุคคลภายนอกด้วยเช่นกัน¹³

ความรับผิดในกรณีผิดสัญญาฝ่าฝืนการรับประกัน (Breach of Warranty) กรณีขายสินค้าตามกฎหมายของอเมริกานั้นเกือบทุกรัฐจะเป็นไปตามบทบัญญัติใน Uniform Commercial Code (UCC.) แต่ UCC. ซึ่งเป็นเพียงบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ทางการค้าทุกเรื่องมิได้บัญญัติขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อจะให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในลักษณะที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคไว้โดยเฉพาะ¹⁴

Graham, Stephenson, Sourcebook of Torts, (England: Cavendish Publishing Limited, 2001), p.297.

¹² John T. Eiser, *Product Liability: United States of America*, (London: Oceana Publications Inc., 1981), pp.41-42.

¹⁴ วิชัย ธัญญาพาณิชย์, "ปัญหาการชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค ตามพรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 31-32.

The Uniform Commercial Code นั้นบัญญัติถึงความรับผิดของผู้ขายสินค้าใน คำรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) โดยมาตรา 2-313 ว่า “เมื่อผู้ขายได้ให้คำรับรอง ในข้อเท็จจริง หรือให้สัญญาเกี่ยวกับสินค้า หรือให้คำพรรณนาสินค้า หรือแสดงตัวอย่าง หรือ แบบของสินค้า ถือได้ว่าเป็นสาระสำคัญของสัญญา และผู้ขายได้ให้คำรับประกันอย่างชัดแจ้งว่า สินค้าต้องเป็นไปตามสาระสำคัญดังกล่าว หากสินค้าไม่เป็นไปตามคำรับประกันนี้และก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้ซื้อ ผู้ขายต้องรับผิด”

ความรับผิดของผู้ขายตามมาตรา 2-313 นี้ยังคงยึดถือหลักเกณฑ์ความสัมพันธ์ ตามสัญญา ฉะนั้นในการที่จะฟ้องร้องคดีให้รับผิดตามหลักเกณฑ์คำรับประกันโดยชัดแจ้งนี้ ผู้ที่ เป็นโจทก์ได้ก็คือผู้ซื้อสินค้าจากผู้ขายและสามารถดำเนินคดีต่อผู้ขายเท่านั้น แต่กฎหมายก็ยัง บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลอื่นที่นอกเหนือจากผู้ซื้อไว้บางส่วนเพื่อขยายความรับผิดต่อบุคคล ภายนอกไว้ด้วย ทั้งนี้ตามมาตรา 2-313 ที่ว่า คำรับประกันของผู้ขายไม่ว่าโดยชัดแจ้งหรือปริยาย ย่อมขยายไปถึงบุคคลธรรมดาซึ่งอยู่ในครอบครัวในครัวเรือนของผู้ซื้อ หรือเป็นแขกของผู้ซื้อ ซึ่ง เป็นที่คาดคิดได้ว่า บุคคลนั้นอาจใช้, บริโภค หรือได้รับผลจากสินค้า และเป็นผู้ได้รับอันตรายต่อ ร่างกายเนื่องจากการผิดคำรับประกันนั้น มาตรานี้มีผลเป็นการยกเว้นกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ตาม สัญญาเพียงบางส่วนยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาในอีกหลายประการ ความเสียหายต่อทรัพย์สิน เรียกร้องไม่ได้ และหากเป็นกรณีผู้ได้รับความเสียหายเป็นบุคคลอื่นมิใช่สมาชิกในครอบครัวของผู้ ซื้อ เช่น ลูกจ้างของผู้ซื้อย่อมไม่อาจเรียกร้องให้ผู้ขายชดเชยค่าเสียหายใดๆ ได้

สาระสำคัญของความรับผิดในหลักดังกล่าวขึ้นอยู่กับคำรับประกันสินค้าและ ความไว้วางใจของโจทก์ที่มีต่อคำรับประกันที่ผู้ผลิตได้แสดงนั้น การที่จะบังคับคดีให้จำเลยรับผิด ได้ โจทก์จึงมีภาระต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ตนได้รับหรือรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าที่จำเลยได้แสดง โดยชัดแจ้งนั้นและเชื่อถือไว้ใจตามคำรับประกันนั้นอย่างมาก หรืออย่างน้อยต้องพิสูจน์ถึงความรู้ ของตนเกี่ยวกับคำรับประกันและนอกจากนี้ก็พิสูจน์ว่า คำแถลงแสดงเช่นนั้นผิดพลาดและเพราะ เหตุแห่งความผิดพลาดนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อโจทก์ ถ้าโจทก์พิสูจน์ได้ดังนี้แล้ว ผู้ผลิต จำเลยต้องรับผิด

ความรับผิดในการผิดคำรับประกันโดยชัดแจ้งที่กล่าวมานั้นมีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับความรับผิดเด็ดขาดในทางละเมิดของผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้า ในการแถลงแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าผิดพลาด (Misrepresentation) ตามความในมาตรา 402 ปีของ The Restatement (Second) of Torts ซึ่งไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ตามสัญญา แต่ความรับผิดตามมาตรา 402 ปีนี้ครอบคลุมเฉพาะความเสียหายต่อร่างกายและทรัพย์สินเท่านั้น ส่วนความเสียหายในทางเศรษฐกิจ (Economic Loss) เช่น สูญเสียผลกำไร สูญเสียคุณค่าในตัวสินค้าเอง เหล่านี้เรียกองค์ค่าเสียหายโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา 402 ปีนี้ไม่ได้¹⁵

การรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranties) เป็นการรับประกันตามกฎหมายเว้นแต่จะทำสัญญายกเว้นไว้โดยชัดแจ้งตาม UCC. การรับประกันโดยปริยายมี 2 ประการอันได้แก่

1) รับประกันการใช้สอยสินค้าสมประโยชน์ตามปกติของการใช้ทั่วไป (Implied Warranty of Merchantability) UCC. ได้บัญญัติหลักนี้ไว้ในมาตรา 2-314 ว่า ผู้ขายสินค้ารับประกันโดยปริยายว่า สินค้าที่ขายนั้นเหมาะสมกับความมุ่งหมายตามปกติของการใช้สินค้านั้น เช่น ถ้าเป็นน้ำดื่มเท่ากับรับประกันว่า น้ำนั้นดื่มได้โดยปลอดภัย

กรณีย่อมรวมถึงความปลอดภัยของภาชนะบรรจุสินค้าที่ขายด้วยเพราะผู้ซื้อย่อมประสงค์ที่จะได้รับสินค้าที่เหมาะสมในภาชนะที่ปลอดภัย อย่างไรก็ตามกรณีตามหลักดังกล่าวผู้ขายจะเป็นพ่อค้า (Merchant) สำหรับสินค้าชนิดนั้นด้วย

2) รับประกันการใช้สอยสินค้าสมประโยชน์โดยเฉพาะ (Implied Warranty of Fitness for a particular purpose) UCC. ได้บัญญัติหลักนี้ไว้ในมาตรา 2-315 ใช้กับกรณีที่ผู้ขายควรรู้ถึงความมุ่งหมายโดยเฉพาะในการใช้สินค้าของผู้ซื้อ โดยผู้ขายตระหนักดีว่า ผู้ซื้อไว้วางใจในความชำนาญของผู้ขายเกี่ยวกับสินค้านั้น เช่น ผู้ขายรองเท้าหรือทราบว่า ผู้ซื้อไว้วางใจในความพิเคราะห์ของตนโดยผู้ซื้อให้ผู้ขายเลือกรองเท้าสำหรับใส่ปีนเขาให้ ดังนั้นผู้ขายจะต้องรับผิดถ้าหากปรากฏว่า รองเท้าที่เลือกให้ นั้นไม่เหมาะสมสำหรับที่ใส่ปีนเขาแม้ว่ารองเท้านั้นมิได้ชำรุด

¹⁵ เรื่องเดิม, หน้า 32.

บกพร่องและผู้ขายมิได้ให้คำรับประกันโดยชัดแจ้งต่อหน้าผู้ซื้อว่า รองทำนั้นเหมาะสมดีสำหรับการไต่ป็นเขาก็ตาม¹⁶

อย่างไรก็ดีความผิดตามหลักการรับประกันโดยปริยายเกิดจากเงื่อนไขของรูปแบบของสัญญา ดังนั้นแม้จะมีการผ่อนคลายนในประเด็นความสัมพันธ์ของคู่สัญญาตามหลัก Privity of Contract ลงไปบ้างดังได้กล่าวแล้ว แต่โดยหลักการผู้ที่จะยกเอาผลประโยชน์ตามคำรับประกันในสัญญาได้ก็ยังคงเป็นคู่กรณีในสัญญาเป็นหลัก ดังนั้นเมื่อพิจารณาในด้านผู้ที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้อื่นได้ ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจึงยังคงตกอยู่กับผู้ขาย แต่ผู้ขายยังคงปิดความรับผิดชอบจากการรับประกันโดยปริยายเสียได้ โดยการทำข้อตกลงโดยชัดแจ้งแก้ไขยกเว้นและจำกัดความรับผิดชอบทั้งการเยียวยาและจำนวนค่าเสียหายตามคำรับประกันโดยปริยายนั้น เพราะผู้บริโภคไม่มีอำนาจต่อรองการรับประกันดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองโดยอาศัยหลักการรับประกันโดยปริยายดังกล่าว¹⁷

3.1.2 ความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้หลักกฎหมายพิเศษ

นอกเหนือจากความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญาแล้วประเทศสหรัฐอเมริกายังใช้วิธีการออกกฎหมายพิเศษ เนื่องจากความสัมพันธ์ติดต่อซื้อสินค้าสำหรับบริโภคอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐคือ The Uniform Commercial Code ซึ่งกำหนดถึงคำรับประกันสินค้าของผู้ขายโดยชัดแจ้งและโดยปริยาย แต่บทกฎหมายนี้ไม่ได้บัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับกรณีความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคกับพ่อค้าโดยเฉพาะ แต่เป็นบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงกรณีความสัมพันธ์ทางการค้าทุกเรื่อง กฎหมายนี้จึงไม่ได้มุ่งให้ความคุ้มครองผู้บริโภค แต่เมื่อนำมาบังคับใช้ในกรณีนี้ด้วยจึงปรากฏว่า มีข้อบกพร่องไม่สมควรหลายประการ ที่สำคัญคือให้อิสระในการแก้ไขและยกเว้นคำรับประกันและการเยียวยาความเสียหายสำหรับการผิดคำรับประกัน และจำกัดค่าเสียหายได้ ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนและเสียเปรียบ เพราะพ่อค้าจะกำหนดข้อยกเว้นหรือจำกัดเช่นนี้เป็นแบบไว้ เป็นเหตุให้ผู้บริโภคไม่มีอำนาจต่อรองได้ ในปี 1969 จึงมีการจัดตั้งคณะทำงานขึ้นคณะ

¹⁶ Weinstein, et al., Products Liability and the Reasonably Sale Product: A Guide for Management, Design and Marketing. (1978), pp.12-130.

¹⁷ วิชัย ธัญญาณิชชย, "ปัญหาการขาดใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคตามพรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522". (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 17.

หนึ่ง “The Task Force on Appliance Warranties and Services” เพื่อศึกษาและแก้ไขปัญหา
 คณะทำงานสรุปได้ว่า ผู้รับประกันบางคนไม่ปฏิบัติตามข้อผูกพันในทางสัญญาและผู้บริโภคไม่มี
 วิธีการอย่างใด ๆ ที่จะบังคับได้อย่างจริงจัง มีคำรับประกันมากมายที่ผู้บริโภคไม่สามารถเข้าใจได้
 และคำรับประกันบางอย่างก็เป็นการหลอกลวงผู้บริโภค จนถึงปี 1972 มีการตรากฎหมาย The
 Magnuson Moss: Warranty-Federal Trade Commission Improvement Act เพื่อแก้ไขปัญหา
 ความขาดตกบกพร่องของกฎหมายมลรัฐเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับคำรับประกันสินค้า
 โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของคำรับประกันเป็นหนังสือ จำกัดยกเว้นความรับผิดในคำรับประกัน
 โดยปริยายและให้การเยียวยาตามคำรับประกันแก่ผู้บริโภค¹⁸

หลักการสำคัญของกฎหมายฉบับนี้คือ การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของคำรับประกัน
 สินค้าเป็นหนังสือทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลอกลวงและเอาเปรียบผู้บริโภค จำกัดการยกเว้น
 ความรับผิดตามคำรับประกันโดยปริยาย ให้การเยียวยาตามคำรับประกันแก่ผู้บริโภคโดยวิธีที่ผล
 ดีกว่า ประการแรกคือ กำหนดหลักการประนีประนอมยอมความระหว่างผู้บริโภคที่ได้รับความ
 เสียหายกับผู้รับประกันเสียก่อน หลังจากผู้รับประกันได้ดำเนินการแล้วผู้บริโภคยังไม่พอใจจึงจะ
 ดำเนินคดีต่อในศาล ประการที่สองคือการดำเนินคดีโดยกลุ่มของผู้บริโภค (Class Actions) ก็ให้
 สามารถทำได้ และประการสุดท้ายคือ ให้อำนาจคณะกรรมการกลางควบคุมการค้าแห่งสหรัฐ
 อเมริกา (The Federal-Trade Commission) ดำเนินคดีในศาลเพื่อห้ามการให้คำรับประกันโดย
 หลอกลวงและบังคับโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนได้ รวมทั้งกระทำการในฐานะตัวแทนของกลุ่มผู้บริโภคเรียก
 ร้องค่าเสียหายแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายเอาจากผู้รับประกันซึ่งฝ่าฝืนกฎหมายนี้ได้

ในส่วน of กฎหมาย The Consumer Product Safety Act 1972 ซึ่งกฎหมาย
 ของสหรัฐอเมริกาฉบับนี้ได้ก่อตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า The Consumer Product
 Safety Commission มีอำนาจกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่ายสินค้าเพื่อ
 บริโภค อาจมีความเสี่ยงอันตรายที่ไม่สมควร แต่การยกเว้นนี้ไม่ใช่การบังคับสินค้าบางประเภทที่
 มีการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยตามกฎหมายอื่นแล้ว เช่น บุหรี่ รถยนต์ เครื่องบิน ยา
 เครื่องสำอาง เป็นต้น กฎหมายนี้บัญญัติถึงมาตรการพิเศษในการให้อำนาจคณะกรรมการชุดนี้
 หลายประการ ได้แก่

¹⁸ The Magnuson-Moss: Warranty -Federal Trade Commission Act 1975.

1) ให้มีอำนาจสั่งให้ประกอบการค้าให้คำเตือนเกี่ยวกับอันตรายความเสี่ยงภัยของสินค้าแก่ผู้บริโภคทั่วไป และผู้ที่ซื้อสินค้าจากตน

2) สั่งให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าดำเนินการเยียวยาแก้ไขแก่ผู้บริโภคได้ เช่น ให้ซ่อมแซมแก้ไขความชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือเปลี่ยนสินค้าที่ดีให้ หรือชดเชยราคาซื้อที่ช้อย้ายคืนให้

3) สั่งห้ามผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่เห็นว่า เสี่ยงอันตรายโดยไม่สมควรได้

4) ในส่วนการเยียวยาความเสียหายกฎหมายนี้รับรองให้อำนาจผู้เสียหายดำเนินคดีกับผู้ผลิต ผู้จำหน่ายรับผิดชอบตามกฎหมายนี้ สำหรับค่าเสียหายในความเสียหายต่อร่างกายได้ซึ่งเป็นผลดีกว่าการดำเนินคดีตามหลักกฎหมายทั่วไป ผู้บริโภคเพียงแต่พิสูจน์ว่าสินค้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานหรือผู้ประกอบการนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการก็ให้เขารับผิดชอบต่อตนได้แล้ว อาจง่ายกว่าต้องไปพิสูจน์ความประมาทของจำเลย หรือความชำรุดบกพร่องของสินค้า จะเห็นได้ว่า The Consumer Product Safety Act 1972 เป็นกฎหมายที่มีลักษณะป้องกันอันตรายอันเกิดจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าไม่ได้ให้สิทธิผู้เสียหายในการฟ้องร้องคดีเมื่อเกิดความเสียหาย ดังนั้นในกรณีที่เกิดความเสียหายจากความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าของสินค้า ผู้เสียหายก็ไม่สามารถจะใช้กฎหมาย The Consumer Product Safety Act มาปรับใช้ในคดีได้

หลักความรับผิดในความเสียหายจากสินค้าโดยอาศัยความรับผิดเด็ดขาดในทางละเมิดในสหรัฐอเมริกาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอันมากถึงความมีประสิทธิภาพและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ เช่น การเพิ่มจำนวนของการฟ้องร้อง เบี้ยประกันที่เพิ่มขึ้น เราจะศึกษาว่าสาเหตุของปัญหามาจากการใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดหรือมาจากองค์ประกอบอื่นๆ

กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายจากสินค้าในสหรัฐอเมริกามีความเป็นอิสระและขั้นตอนแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ ขึ้นอยู่กับแบบแผนคำตัดสินของศาลในแต่ละรัฐ สหรัฐอเมริกามีความพยายามที่จะสร้างหลักความรับผิด ภายหลังจากพิสูจนถึงคดี Donoghue V. Stevenson ศาลในสหรัฐอเมริกาเริ่มใช้หลักความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าและสร้างหลักความรับผิดเด็ดขาดโดยใช้หลัก Res Ipsa Loquitur (Thing speaks for itself) และขยายหลักความสัมพันธ์ในทางสัญญาให้ครอบคลุมถึงตัวแทน ผลประโยชน์ของบุคคลที่ตาม ข้อเสนอดีเดียวและการรับประกันของสินค้าที่เคลื่อนที่ได้

การพัฒนาหลักกฎหมายนี้นำไปสู่การร่างกฎหมายลายลักษณ์อักษรในปี 1965 ที่มีชื่อว่า The Second Restatement of Torts โดยในมาตรา 402 เอ กำหนดให้ผู้ขายมีความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าโดยไม่กำหนดว่าผู้เสียหายต้องเป็นผู้ซื้อ ทำให้ผู้เสียหายมีโอกาสในการเรียกค่าเสียหายมากขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยความผูกพันตามสัญญา แต่กฎหมายฉบับนี้เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตต่อสู้ได้ว่า ณ เวลานั้น เทคโนโลยีและความรู้ที่มีอยู่ในวงการผลิตสินค้าไม่อาจจะตรวจพบได้ว่า สินค้าที่ผลิตขึ้นจะเกิดความชำรุดบกพร่องได้ เรียกว่า หลัก State of the Art หลักดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาค่าฟ้องร้องคดี หากไม่มีข้อยกเว้นในกรณีนี้ก็จะมีผู้ผลิตคนใดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นเนื่องจากไม่ต้องการที่จะเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้อง

รัฐเกือบทั้งหมดได้นำบทบัญญัติในมาตรา 402 เอ พร้อมบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องไปใช้เป็นกฎหมายในแต่ละรัฐ ทำให้เกิดการฟ้องร้องค่าเสียหายโดยอาศัยบทบัญญัตินี้เพิ่มขึ้นอย่างมากเนื่องจากศาลยินดีที่จะนำมาตรา 402 เอ มาบังคับใช้ โดยตั้งแต่ปี 1970 ศาลได้ขยายขอบเขตของธุรกรรมที่จะนำบทบัญญัตินี้ไปบังคับใช้ ดังนั้นหลักความรับผิดใหม่นี้จึงถูกนำไปใช้ขยายในหลักความรับผิดสำหรับการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์, การเช่า หลักความรับผิดในวิชาชีพ และการชดเชยแก่คนงาน ขณะเดียวกันการชดใช้ความเสียหายแบบลงโทษ (Punitive Damages) ก็ได้รับการพัฒนาขึ้น ส่วนใหญ่จะโน้มเอียงเข้าข้างผู้เสียหาย ในบางกรณีมีผลทำให้ผู้ประกอบการล้มละลายหรือถูกครอบงำกิจการจนเกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการประกันภัยโดยเพิ่มเบี้ยประกันสูงขึ้นอย่างมาก เมื่อเทียบกับช่วงปี 1963 ถึง 1975 ที่ค่าเบี้ยประกันจะคิดคำนวณเป็นร้อยละของยอดขายในอัตราที่คงที่

การศึกษาลักษณะของหลักความรับผิดในความเสียหายจากสินค้าในปี 1988 พบว่า การเรียกค่าเสียหายจากหลักความรับผิดในความเสียหายจากสินค้าได้ทำให้การพัฒนาและคิดค้นสินค้าลดลงประมาณหนึ่งในสามของบริษัทสำรวจที่ตัดสินใจที่จะไม่แนะนำสินค้าใหม่เพราะบรรยากาศการเรียกร้องความเสียหาย ร้อยละ 58 ของบริษัทได้รับผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นอย่างมากของค่าใช้จ่ายในการรับผิดชอบต่อความเสียหาย และตัดสินใจที่จะหยุดจำหน่ายสินค้าที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว ในกรณีของบริษัทผลิตยา G.D. Searle ตัดสินใจหยุดผลิตยา intrauterine แม้ว่าจะได้รับการรับรองจากองค์การอาหารและยา เพราะบริษัทได้รับการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายถึง 4 คดีในปี 1985 แม้ว่าชนะคดีแต่ค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีที่สูงและการ

ที่ไม่สามารถเรียกเบี้ยประกันจากการประกันภัยได้อย่างเพียงพอ จึงทำให้บริษัทต้องตัดสินใจดังกล่าว

จากการศึกษาในปี 1991 โดยบริษัทที่ปรึกษา Tillinghast พบว่า สหรัฐอเมริกา มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวพันกับการฟ้องร้องในทางละเมิดสูงถึง 132 พันล้านเหรียญ หรือร้อยละ 2.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product, GDP) สำหรับประเทศอื่นที่ศึกษาได้แก่ เดนมาร์ก สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น แคนาดา ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ สเปน เบลเยียม เยอรมันตะวันตก และอิตาลี มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 0.9 ของ GDP โดยประเทศที่มีค่าใช้จ่ายสูงสุดคือ อิตาลี ร้อยละ 1.3 ของ GDP จากตัวเลขในปี 1990 ปรากฏว่า ในสหรัฐอเมริกาจะมีค่าใช้จ่ายที่เกิดจากคดีลักษณะนี้เฉลี่ยครอบครัวละ 900 เหรียญสหรัฐอเมริกา เป็นเงินที่ทุกครอบครัวต้องใช้จ่ายสินค้าที่มีราคาสูงขึ้นเนื่องจากหลักกฎหมายดังกล่าว

จากผลกระทบดังกล่าวมีความคิดที่จะปฏิรูปกฎหมายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายปฏิรูปการรับผิดชอบในความเสียหายจากสินค้าโดยพยายามที่จะจำกัดค่าชดเชยตามความเสียหายที่ผู้เสียหายจะเรียกร้องจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องและวางข้อจำกัดในการที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ค้าปลีกและระงับการใช้สิทธิเรียกร้องสำหรับสินค้าที่มีอายุเกินกว่า 18 ปี

ในปี 1979 คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายของออนตาริโอ (Ontario) รายงานเรื่องประสบการณ์ของคนอเมริกัน (American Experience) โดยได้ข้อสรุปปัญหาในเรื่องการประกันภัย (Insurance Crisis) มีส่วนเกี่ยวพันเพียงเล็กน้อยกับกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายจากสินค้า แต่เกี่ยวพันอย่างมากกับการชดเชยค่าเสียหายที่มีมูลค่าสูง โดยมีสาเหตุจากปัจจัยของระบบกฎหมายแพ่งของสหรัฐอเมริกา มีรายละเอียดดังนี้¹⁹

1. การได้ส่วนโดยลูกขุน เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะของระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกา การพิจารณาคดีจะตัดสินโดยลูกขุนซึ่งถูกคัดเลือกมาจากบุคคลทั่วไป คณะลูกขุนจะประกอบด้วยลูกขุนตั้งแต่ 6 – 12 คนขึ้นอยู่กับอำนาจในการตัดสินคดี โดยตัดสินทั้งในเรื่องความ

¹⁹ รัชณรงค์ ลิ้มปิติตสิน, "กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้า ศึกษาผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจ". (เอกัตศึกษาทางกฎหมายเศรษฐกิจและธุรกิจ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 41.

รับผิดชอบและค่าชดเชยต่อความเสียหาย ศาลอาจจะลดค่าชดเชยความเสียหายได้ เมื่อพบว่าค่าชดเชยดังกล่าวมีมูลค่าสูงอย่างไม่เป็นเหตุผลสมควร ผลกระทบจากการใช้ระบบลูกขุนจะมีมากเมื่อคณะลูกขุนพิจารณาค่าชดใช้ความเสียหายที่ไม่ใช่ความเสียหายทางเศรษฐกิจ เช่น ความเจ็บปวดหรือความยากลำบาก หรือการชดใช้ความเสียหายแบบลงโทษ โดยธรรมชาติแล้วจะเป็นการตัดสินที่อาศัยความรู้สึก เนื่องจากคณะลูกขุนโดยทั่วไปจะไม่มีความรู้ทางเทคนิคและไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับระบบกฎหมายมาก่อน อาจถูกชักจูงโดยทนายได้ง่ายกว่าเมื่อเทียบกับศาล

2. หลักการชดใช้ความเสียหายแบบลงโทษ การพิจารณาค่าชดใช้ความเสียหายอยู่ภายใต้การตัดสินของคณะลูกขุนในหลายรัฐ และในความเป็นจริง ศาลและคณะลูกขุนจะมีมากเมื่อคณะลูกขุนก็พร้อมที่จะใช้หลักนี้อยู่แล้ว ในคดี *Grimshaw V. Ford Motor Co.* ในเบื้องต้นมีการตัดสินใจให้จ่ายค่าชดใช้ความเสียหายแบบลงโทษมีมูลค่าสูงถึง 125 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาสำหรับความบกพร่องจากการออกแบบสถานที่ตั้งเก็บถังก๊าซน้ำมันเชื้อเพลิง ถึงแม้ว่าในตอนท้ายจะลดเหลือ 3.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาก็ตาม ปัญหาอาจมีสาเหตุมาจากการเฝ้ามองของสาธารณชนต่อค่าชดใช้ค่าเสียหายจึงทำให้เกิดแรงกดดันต่อคณะลูกขุนและเพิ่มความคาดหวังแก่ผู้ที่เป็นผู้เสียหายหรือตัวแทน

3. ค่าธรรมเนียมทนาย ในสหรัฐอเมริกาทนายจะเก็บค่าธรรมเนียมจากลูกความผู้เสียหายโดยอาศัยหลัก Contingency Fee ซึ่งจะเก็บเมื่อชนะคดีเท่านั้น โดยค่าทนายที่ได้รับจะขึ้นอยู่กับมูลค่าของค่าชดใช้ที่ได้รับ จะอยู่ระหว่างร้อยละ 20 ถึง 50 ของมูลค่าการชดใช้ แต่โดยทั่วไปมักตกลงกันที่ 1 ใน 3 ของมูลค่าชดใช้ และถ้าแพ้คดีผู้เสียหายก็ไม่ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมแก่ทนาย ทั้งฝ่ายของตนและฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาซึ่งทำให้ผู้เสียหายไม่มีความเสี่ยงในเรื่องค่าใช้จ่ายในการนำคดีขึ้นสู่ศาล

4. ทนายพิเศษเฉพาะผู้เสียหาย (Specialized Plaintiff bar) มีทนายอยู่ 2 ประเภทคือทนายที่เชี่ยวชาญในการทำคดีสำหรับผู้เสียหายบนฐานค่าธรรมเนียมแบบ Contingency และทนายสำหรับผู้ถูกกล่าวหาซึ่งค่าธรรมเนียมรายชั่วโมง ทนายบางคนก็จะมี ความเชี่ยวชาญในการเรียกร้องค่าเสียหายโนสินค้าบางชนิด เช่น ยา หรือสินค้าเฉพาะบางชนิด และในบางรายก็จะพยายามว่าความเฉพาะคดีที่มีผลตอบแทนสูง เป็นส่วนกระตุ้นให้มีการแจ้ง ก่อไรจากข้อพิพาท ทำให้มีคดีขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก

5. การมียึดติดกับคำตัดสินที่มีมาก่อน (Precedents not binding) ศาลได้ยอมรับอย่างเปิดกว้างต่อการตัดสินโดยอิสระและไม่ยึดติดกับคำตัดสินที่มีมาก่อน

6. การสืบสวนก่อนการพิจารณา (Pretrial Discovery) ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาอนุญาตให้มีการสืบสวนเกี่ยวกับเอกสาร, การซักถาม, การให้การเป็นพยานเพื่อที่จะรวบรวมหลักฐานแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือผลิตสินค้า²⁰

ทำให้มีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการออกกฎหมาย Product Liability Fairness Act of 1995 แต่ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวถูกยับยั้ง (Veto) ในวันที่ 2 พฤษภาคม 1996²¹ ประธานาธิบดีคลินตันได้ใช้สิทธิคัดค้านร่างกฎหมายฉบับนี้ ด้วยเหตุผลว่าไม่ให้ความเป็นธรรมต่อผู้บริโภคในแง่การชดเชยค่าเสียหาย เพราะมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิของผู้เสียหายที่ไม่เป็นธรรม ไม่อาจกล่าวได้ว่าแก้ไขปัญหามีอยู่ให้ดีขึ้น แต่อย่างไรในทางตรงข้ามกลับเป็นการช่วยให้ผู้กระทำผิดพ้นจากความรับผิดชอบได้ง่ายขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกายังคงใช้หลัก The Restatement of Torts and the Uniform of Commercial Code ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ จากนโยบายของกฎหมายสหรัฐอเมริกาในเรื่องความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายอย่างมาก เนื่องจากผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ทำให้ผู้ประกอบการบางรายต้องล้มละลายไป นอกจากนี้การที่ศาลนำแนวความคิดในเรื่อง Market-Share Abilities มาปรับใช้ในคดีระหว่าง Collins กับบริษัท Eli Lilly (1984) ในคดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยเนื่องจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นยา DES ที่ใช้แก้อาการแท้งก่อนครบกำหนดคลอด อันเป็นยาที่ไม่มีการจดทะเบียนสิทธิบัตร โจทก์เป็นบุตรของผู้ที่บริโภคนยา DES ตามคำแนะนำของแพทย์ เมื่อเวลาผ่านไป 17 ปี โจทก์พบว่าตนเป็นมะเร็งในช่องคลอดจึงนำคดีมาฟ้องศาล แต่เนื่องจากว่าโจทก์ไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่า บริษัทผู้ผลิตรายใดเป็นผู้ที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นจากการบริโภคนยา โจทก์จึงขอให้ศาลพิจารณาความรับผิดจากส่วนแบ่งการตลาดของจำเลย ในคดีนี้ศาลพิพากษาว่า ผู้ผลิตทุกรายต่างมีส่วนจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยา DES อันอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณชนได้ จึงมีหน้าที่ต้องดูแลผลิตภัณฑ์ของตน ดังนั้นจำเลยต้องรับผิดชอบตามสัดส่วนของส่วนแบ่งการตลาดในตลาดยา DES และจำเลยมีสิทธิจะพิสูจน์ว่ามีบริษัทผู้ผลิตยา DES อื่นหลายบริษัทที่ควรมีส่วนแบ่งความรับผิดไปตามส่วนแบ่งการผลิต เว้นแต่บริษัทเหล่านั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า ตนมิได้จัดจำหน่ายในพื้นที่ที่โจทก์อ้าง หรือมีข้อแก้ตัวอย่างอื่นที่รับฟังได้ชัด

เรื่องเดิม, หน้า 42.

สุขุม สุภนิตย์, คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2544), หน้า 33.

เจน²² ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในระบบธุรกิจขึ้น กล่าวคือ ในกรณีที่สินค้าตัวใดที่มีผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายรายใดก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค ผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายที่ผลิตสินค้านั้นชนิดเดียวกันก็ต้องร่วมรับผิดชอบด้วย แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้จะยอมให้ผู้ผลิตต่อสู้ว่า เทคโนโลยีและความรู้ที่มีอยู่ในวงการผลิตสินค้า ณ เวลานั้นไม่สามารถตรวจพบได้ว่า สินค้าที่ผลิตนั้นจะมีความชำรุดบกพร่อง ในประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกหลักนี้ว่า “State of the Art” หลักนี้เป็นข้อยกเว้นในการรับผิดชอบเพื่อให้ผู้ผลิตมีทางที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยไม่ต้องกังวลถึงความเสี่ยงที่จะถูกฟ้องร้องเป็นคดีความ แต่ศาลก็มักจะมีได้ฟังข้อโต้แย้งดังกล่าว การปรับใช้หลักข้อยกเว้นนี้จึงไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการในประเทศออกมาเรียกร้องให้มีการปฏิรูปกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) โดยให้เหตุในการปฏิรูปกฎหมายฉบับดังกล่าว ก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ลบต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจเสียเปรียบในการแข่งขันขึ้นในตลาดโลก

จากการเรียกร้องของผู้ประกอบการในประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้ในปี 1997 สถาบันกฎหมายอเมริกันได้อนุมัติร่าง The Restatement (Third) of Tort เน้นความสำคัญในเรื่องความรับผิดในผลิตภัณฑ์ หลังจากที่มีการโต้แย้งระหว่างฝ่ายผู้บริโภคและผู้ผลิต ประกอบใช้เวลาพัฒนามาตรฐานฉบับดังกล่าวเป็นเวลาถึง 4 ปี แนวคิดทางกฎหมายของความรับผิดในผลิตภัณฑ์เกิดความเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง ทั้งนี้ก็เนื่องจากในปี 1964 .The Restatement (Second) of Tort ก็ได้สร้างหลักกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับ เช่น มาตรา 402 เอ แต่หลักกฎหมายดังกล่าวนี้มีประเด็นที่ต้องถกเถียงมากมาย ทำให้มีความเห็นว่าจะมีการนำกฎหมาย The Restatement (Third) of Tort มาใช้เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ทำให้ผู้ผลิตสามารถผลักภาระความเสี่ยงออกไปแต่ก็มีข้อว่าภาระความเสี่ยงนั้นจะตกแก่ผู้บริโภคฝ่ายเดียวแต่อย่างใด

The Restatement (Third) of Tort ได้สร้างความชัดเจนของกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์มากขึ้นโดยการแยกส่วนต่างๆ ออกเหมือนกับมาตรา 402 เอ ของ The Restatement (Second) of Tort ได้แบ่งภาคเอ และบี ทำให้ศาลพัฒนาหลักกฎหมายและนิยามขอบเขตของความรับผิดในผลิตภัณฑ์ไว้ด้วยกัน 2 ลักษณะคือ ความชำรุดบกพร่องในการผลิตและความชำรุดบกพร่องในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ใน The Restatement (Third) of Tort ได้แบ่ง

ออกทั้งหมดเป็น 4 ส่วนด้วยกันคือ การพัฒนาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าในการผลิต, ความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าในการออกแบบผลิตภัณฑ์, การอธิบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าเตือน และคำแนะนำในผลิตภัณฑ์²³ เพื่อถ่วงดุลความผิดให้ชัดเจนทำให้ไม่ได้ฟ้องคดีกันง่ายๆ เหมือนในอดีต

The Restatement (Third) of Tort ได้นิยามความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าของสินค้าไว้ดังนี้ "สินค้าที่แตกต่างไปจากแบบผลิตภัณฑ์ที่ควรจะเป็น แม้ว่าจะได้ใช้ความระมัดระวังในการเตรียมการและการจัดจำหน่ายสินค้าเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม" เช่น การผลิตสินค้ามีความแตกต่างไปจากต้นแบบของสินค้ารวมถึงการประกอบผลิตภัณฑ์ที่ไม่เหมาะสมด้วย อาจกล่าวได้ว่า ความผิดที่เกิดจากการผลิตสินค้าที่แตกต่างไปจากต้นแบบของสินค้าอาจก่อให้เกิดความอันตรายต่อผู้บริโภคได้ นอกจากนี้ The Restatement (Third) of Tort ยังคงใช้หลักเดิมในการขยายผลความรับผิดออกไป ไม่จำกัดเฉพาะผู้ผลิตอย่างเดียว แต่ได้ขยายผลออกไปถึงผู้ขายและผู้จัดจำหน่ายด้วย²⁴ ด้วยเหตุว่าความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่เกิดขึ้นภายหลังการผลิต ในขณะที่ผลิตภัณฑ์นั้นอยู่ในระหว่างการขนส่งหรืออยู่ในการดูแลของผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่าย เมื่อผู้ผลิตได้มอบสินค้าไปแล้ว ผู้ผลิตก็อาจไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าในสินค้านั้น หากความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการขาดการดูแลจากผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายจนเป็นเหตุให้สินค้าเกิดความชำรุดบกพร่อง แต่ในกรณีเช่นนี้ผู้ผลิตจะต้องพิสูจน์ให้ชัดแจ้งว่า ความชำรุดบกพร่องนั้นเกิดขึ้นหลังจากผลิตภัณฑ์ได้ถูกส่งไปยังผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ผลิตก็จะไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้านั้น ใน The Restatement (Third) of Tort มีได้กำหนดว่า ขั้นตอนการขนส่งที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต้องเป็นอย่างไร แต่มุ่งเน้นการหาผู้ที่ทำให้เกิดความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นสำคัญ

เหตุผลที่สำคัญในการจำกัดความรับผิดอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ The Restatement (Third) of Tort วางหลักให้ผู้ผลิตสามารถยกเป็นข้อต่อสู้ เนื่องจาก

²³ Keith N. Hylton, "Theory of Tort Doctrine and the Restatement (Third) of Tort", *Vanderbilt Law Review*, [online], 2001. Available from : <http://Lawvanderbilt.edu/lawreview/vol543>

²⁴ *ibid*, p.1420.

- ความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่อง ผู้เสียหายจะพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตได้ลำบาก การทำให้ผู้เสียหายพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อในส่วนที่ชัดเจนมากขึ้นย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย และยังหาผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายที่แท้จริงมารับผิดชอบอีกด้วย กล่าวคือ แต่เดิมกฎหมาย The Restatement (Second) of Tort ได้ขยายความรับผิดให้ผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสายการจัดจำหน่ายต้องรับผิดในความเสียหาย ไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดก็ตามแม้ว่าในความเป็นจริงความเสียหายที่เกิดขึ้นจะไม่ใช่ความผิดของเขาก็ตาม เช่น ในกรณีที่มีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นจากการผลิตสินค้า ผู้ขายได้ขายสินค้าให้กับผู้ซื้อ เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ผู้เสียหายสามารถฟ้องให้ผู้ขายต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องด้วย แม้ว่าผู้ขายจะสามารถไล่เบี่ยงเอากับผู้ผลิตก็ตาม แต่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า ควรปรับปรุงกฎหมายเพื่อหาผู้ที่ต้องรับผิดตัวจริง ดังนั้นใน The Restatement (Third) of Tort จึงต้องจำแนกความรับผิดออกเป็น 4 ส่วนดังที่กล่าวในข้างต้นเพื่อให้ผู้เสียหายเจาะจงผู้ที่ต้องรับผิดไป หากเกิดความชำรุดบกพร่องในส่วนใด ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายในส่วนนั้นก็ต้องรับผิดจะช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้ประกอบการที่ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายในการต้องรับผิดโดยที่ตนเองมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

- การทำให้ผู้ผลิตสามารถจำกัดความรับผิดของตนได้จะทำให้ผู้ผลิตมีแรงจูงใจในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องกังวลกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ซึ่งจะก่อบริษัทให้ผู้บริโภค แต่ The Restatement (Third) of Tort ยังคงยึดหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) เพื่อให้ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิดหากเกิดความชำรุดบกพร่องของสินค้าเพื่อให้ผู้ผลิตให้ความสำคัญและลงทุนในการสร้างความปลอดภัยให้เกิดแก่สินค้า

นอกจากนี้การขยายความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ยังคงขยายผลไปยังผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่าย ด้วยเหตุว่าผู้ขายเป็นหน่วยทางธุรกิจซึ่งอยู่ในฐานะที่รับผิดชอบได้ดีกว่าผู้บริโภค หากเกิดความชำรุดบกพร่อง ผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายก็จำต้องรับผิดชอบในความเสียหาย แต่หากว่าความชำรุดบกพร่องมิได้เกิดจากความผิดของตน ผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายสามารถไล่เบี่ยงเอากับผู้ผลิตได้²⁵

²⁵ James A. Henderson and Aaron D. Twerski, "Intent and Recklessness in Tort: The practical craft of restating the law", *Vanderbilt Law Review*, [online], 2001. Available from <http://Lawvanderbilt.edu/lawreview/vol1543>

ใน The Restatement (Third) of Tort ได้วางหลักในการใช้ทางเลือกที่สมเหตุสมผล หรือ R.A.D.²⁶ (The Reasonable Alternative Design) ไว้ว่า เป็นการทดสอบความสมดุลระหว่างการใช้ผลิตภัณฑ์และความเสี่ยงต่ออันตรายในการใช้ผลิตภัณฑ์ หลัก R.A.D. เป็นหลักที่พัฒนามาจากปัญหาที่เกิดขึ้นของการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิต กล่าวคือ ในบางครั้งการออกแบบหรือการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์อาจจะเกิดปัญหาความผิดพลาดได้ แต่หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วพบว่า ผู้ผลิตมิได้ประมาทเลินเล่อในการผลิตหรือการออกแบบก็ควรมีข้อยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ผลิต มิฉะนั้นผู้ผลิตจะไม่กล้าที่จะสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่อาจก่อความเสียหายเนื่องจากกลัวว่าจะถูกฟ้องร้องและต้องชดใช้ค่าเสียหาย เช่น ผลิตภัณฑ์ยาหรือเวชภัณฑ์ แต่ก็มีผู้โต้แย้งว่า หลัก R.A.D. ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้พิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ เนื่องจากหลักดังกล่าวเป็นการเพิ่มภาระในการพิสูจน์แก่ผู้เสียหาย ในความเป็นจริงแล้วผู้บริโภคมีข้อจำกัดในการจะพิสูจน์ความเสียหายภายใต้หลัก R.A.D. เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้เสียหายย่อมไม่สามารถพิสูจน์ได้ประกอบการพิสูจน์โดยใช้หลัก R.A.D. ต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูงซึ่งอาจทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ได้ เห็นได้ว่า หลัก R.A.D. ได้สร้างภาระให้แก่ผู้บริโภคและหากว่าศาลเห็นว่า หลัก R.A.D. มีความจำเป็นแล้วก็เป็นภาระยากที่โจทก์จะชนะคดีในทางกฎหมาย²⁷

แม้ว่าหลัก R.A.D. จะถูกวิจารณ์อย่างมากว่า ไม่เหมาะสมแต่หลักดังกล่าวถูกนำไปใช้ในกฎหมายของหลายรัฐ เช่น ในคดี Whitted กับ General Motor Corp. ผู้เสียหายได้แสดงว่า แบบทางเลือกของ R.A.D ไม่เพียงแต่ป้องกันอันตรายได้เท่านั้น ยังสามารถประหยัดต้นทุนได้อีกด้วย โดยคดีดังกล่าวผู้เสียหายเป็นผู้มีรูปร่างใหญ่และได้รับบาดเจ็บจากการที่เข็มขัดนิรภัยเกิดความชำรุดบกพร่องในขณะที่เกิดอุบัติเหตุรถชน

ศาลได้ตัดสินว่า เป็นความผิดของผู้ผลิตที่ต้องออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความปลอดภัยภายใต้หลักแห่งความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ดังนั้นผู้ที่เป็โจทก์จะต้องแสดงแบบของผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยกว่าและใช้ได้ดีกว่าแบบที่ก่อให้เกิดความชำรุดบกพร่อง ถ้าหาก

²⁶ Anthony J. Sebok, "Purpose, Belief, and Recklessness: Purging the Restatement (Third)'s Definition of Intent", *Vanderbilt Law Review*, [online], 2001. Available from <http://Law.vanderbilt.edu/lawreview/vol543>

²⁷ *ibid*, p.1170.

สามารถพิสูจน์ว่า แบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นทางเลือกนั้นดีกว่า ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

นอกจากหลัก R.A.D แล้วผู้ผลิตยังสามารถอาศัยหลัก State of the Art ในการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องได้ โดยหลัก State of the Art นี้เป็นหลักที่ใช้ยกเว้นความรับผิดในกรณีที่ผู้ผลิตได้ใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากที่สุดและปลอดภัยที่สุด ณ เวลาที่ได้ผลิตสินค้านั้น ดังนั้นผลิตภัณฑ์ก็ จะไม่มีความชำรุดบกพร่องได้เนื่องจากใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในเวลาที่ได้ออกแบบผลิตภัณฑ์ หากจำเลยสามารถพิสูจน์ได้ว่า แบบของผลิตภัณฑ์ที่เขาผลิตขึ้น นั้นปลอดภัยที่สุดในเวลาที่ได้จำหน่ายอยู่แล้ว หลักนี้เป็นการช่วยเหลือผู้ผลิตทางหนึ่ง ภาระการพิสูจน์ย่อมตกแก่โจทก์และเป็นการยากที่โจทก์จะพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของจำเลย แต่อย่างไรก็ดีหากโจทก์สามารถนำผู้เชี่ยวชาญมาให้การได้ว่า มีทางเลือกในการผลิตที่ดีกว่าได้ ย่อมทำให้เห็นว่า ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องเนื่องจากผลิตภัณฑ์นั้นมีความไม่ปลอดภัย ณ เวลาที่มีการวางจำหน่ายในตลาด

การให้คำแนะนำและคำเตือนในความชำรุดบกพร่องของสินค้าจะเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคที่จะเลือกใช้ผลิตภัณฑ์นั้นหรือไม่ โดย The Restatement (Third) of Tort กำหนดให้ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องให้คำแนะนำและคำเตือนที่เหมาะสมแก่ผู้บริโภค มิฉะนั้นหากเกิดความชำรุดบกพร่องจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค ผู้ที่ให้คำแนะนำนั้นจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้นโดยศาลต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของคำแนะนำและคำเตือนด้วย เช่น เนื้อหาและความสามารถในการทำความเข้าใจ และลักษณะของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของผู้ใช้หรือผู้บริโภค

เพราะฉะนั้นเมื่อมองภาพรวมของ The Restatement (Third) of Tort จะเห็นได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงหลักกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) โดยการแบ่งเบาภาระในการพิสูจน์ของให้แก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตสามารถต่อสู้ในความรับผิดอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้มากขึ้น เช่น หากผลิตภัณฑ์ได้พ้นไปจากความครอบครองของผู้ผลิตไปยังผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่าย และเกิดความชำรุดบกพร่องซึ่งอาจเกิดจากการขนส่งที่ขาดมาตรฐานในการดูแลความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ ความรับผิดในผลิตภัณฑ์จะตกแก่ผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายไม่ใช่ผู้ผลิตอีกต่อไป ในขณะที่ภาระการพิสูจน์ของผู้

บริโศคโดยการใช้หลักการอาศัยทางเลือกที่สมเหตุสมผล (The Reasonable Alternative Design: R.A.D.) ก็เป็นที่โต้แย้งกันว่า เป็นเรื่องยากลำบากที่ผู้บริโศคจะจัดหาแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นทางเลือกที่เหมาะสมกว่าประกอบกับค่าใช้จ่ายในการทำแบบทางเลือกนี้ค่อนข้างสูง แต่ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกายังคงใช้หลัก R.A.D. เพื่อตัดสินคดีที่เกี่ยวข้องกับความชำรุดบกพร่องของสินค้าอยู่ หลักกฎหมายที่เพิ่มขึ้นใน The Restatement (Third) of Tort เป็นพัฒนาการที่เห็นได้ชัดว่าแนวทางในการคุ้มครองผู้บริโศคจากเดิมที่มีการคุ้มครองผู้บริโศคอย่างเข้มงวด ทำให้ผู้ผลิตต้องประสบปัญหาจากการฟ้องร้องเป็นอย่างมากได้ถูกปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสมมากขึ้น กล่าวคือ การหาทางออกที่ดีให้แก่ผู้ผลิตในการหาข้อต่อสู้เพิ่มขึ้น แต่ผู้ผลิตเองก็ยังคงผลิตสินค้าให้มีคุณภาพและมีความปลอดภัยเนื่องจากหลักกฎหมายรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ก็ยังคงใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) หากปราศจากข้อต่อสู้ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิดชอบอยู่ แต่โดยรวมแล้วผู้บริโศคจะมีภาระเพิ่มขึ้นในการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้น ทำให้การฟ้องร้องในคดีที่เกี่ยวข้องกับความชำรุดบกพร่องของสินค้าน่าจะมีแนวโน้มที่ลดน้อยลง ในทางกลับกันการคุ้มครองผู้บริโศคในเรื่องความรับผิดในผลิตภัณฑ์ภายใต้ The Restatement (Third) of Tort จะมีประสิทธิภาพมากแค่ไหนนั้นก็คงต้องพิจารณาจากคำพิพากษาในอนาคตว่า จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโศค โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่า น่าจะเอื้อประโยชน์แก่ผู้ผลิตมากกว่า ด้วยเหตุว่าภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายมีความยากที่ผู้เสียหายจะพิสูจน์ได้ หากว่าหลักกฎหมายดังกล่าวมิได้เอื้ออำนวยต่อการคุ้มครองผู้บริโศคก็เป็นหน้าที่ของศาลที่จะค้นหากฎหมายที่เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมและเหมาะสมให้แก่คู่กรณี²⁶

กล่าวโดยสรุปความรับผิดในผลิตภัณฑ์ในประเทศสหรัฐอเมริกามีพัฒนาการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าโดยคำพิพากษาของศาลเพื่อคุ้มครองผู้บริโศคและกำหนดหน้าที่ในการดูแลความระมัดระวัง (Duty of Care) ให้กับผู้ที่นำสินค้ามาขายในตลาด การฟ้องร้องให้รับผิดตามสัญญาได้พัฒนาจากการพิจารณาลักษณะความสัมพันธ์ตามสัญญา (Privity of Contract) เป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองผู้เสียหาย ต่อมา The Uniform Commercial Code ในส่วนที่ว่าด้วยเรื่องซื้อขายได้แก้ไขโดยกำหนดทางเลือกในการฟ้อง

²⁶ Keith N. Hylton, "Theory of Tort Doctrine and the Restatement (Third) of Tort", *Vanderbilt Law Review*. [online]. 2001. Available from <http://Lawvanderbilt.edu/lawreview/vol543>

คดีตามหลักคำรับประกันสินค้าซึ่งสามารถขยายผลไปยังผู้ใช้สินค้าหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ในส่วนการฟ้องร้องในทางละเมิดมีพัฒนาการจากทฤษฎีความประมาทเลินเล่อ โจทก์เป็นผู้มีหน้าที่ในการพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของจำเลยเป็นภาระการพิสูจน์ที่ลำบากแก่โจทก์ ทำให้มีการนำเอาหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) มาใช้เพื่อลดภาระการพิสูจน์ของโจทก์ ดังนั้นโจทก์จึงไม่ต้องนำสืบในเรื่องความประมาทเลินเล่อของจำเลย แต่โจทก์ต้องมีหน้าที่ในการนำสืบความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องสินค้า นอกจากนี้ยังมีการนำวิธีเรียกค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เพื่อลงโทษจำเลยที่ขาดความระมัดระวัง พัฒนาการทางกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้เสียหายกำหนดหน้าที่ความรับผิดให้แก่ฝ่ายผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่ายมากจนทำให้ผู้ประกอบการออกมาเรียกร้องให้มีการปฏิรูปกฎหมายและมีความพยายามเสนอกฎหมายชื่อ Product Liability Fairness of 1995 ถูกยับยั้งโดยประธานาธิบดีคลินตันในปี 1996 ในปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกาประกาศใช้ The Restatement (Third) of Tort เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการฟ้องร้องที่มีมากขึ้นไปและกำหนดแนวพิจารณาในแต่ละช่วงของการผลิตและการจำหน่ายเพื่อให้เป็นธรรมกับผู้ประกอบธุรกิจยิ่งขึ้น แต่ยังไม่ได้แก้ปัญหานี้ในเรื่องการกำหนดเพดานชั้นต่ำในการเรียกค่าสินไหมทดแทนตามที่ผู้ประกอบการเรียกร้อง

3.2 ประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย

เป็นระบบกฎหมายที่มีหลักกฎหมายที่แตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ก็เนื่องจากความคิดที่แตกต่างออกไป ทั้ง 4 ประเทศได้แก่ ประเทศสวีเดน, เดนมาร์ก, นอร์เวย์ และฟินแลนด์ได้ใช้กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์เช่นเดียวกับประเทศชั้นนำในยุโรป โดยความมุ่งหมายที่ต้องการคุ้มครองผู้บริโภคให้มากขึ้นและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ผลิต แม้ว่ากลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียจะเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปก็ตาม แต่ยังมีหลักกฎหมายที่ถือเป็นจุดเด่นในการคุ้มครองผู้บริโภคในความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า นั่นก็คือ ระบบกองทุนประกันความเสียหาย²⁹ ซึ่งเป็นการหาทางออกที่เหมาะสมในการคุ้มครองผู้บริโภคและการให้ความช่วยเหลือผู้ผลิต ทำให้กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์มีความยืดหยุ่นขึ้น ในส่วนต่อ

²⁹ Patrick Kelly and Rebecca Attree, *European Product Liabilities*, 2nd ed. (London: Butterworth, 2002), p.401.

ไปจะอธิบายถึงความเป็นมาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของแต่ละประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวียและในที่สุดท้ายจะกล่าวถึงระบบกองทุนประกันความเสียหายซึ่งเป็นระบบที่แตกต่างไปจากประเทศสหรัฐอเมริกา

3.2.1 ความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้หลักกฎหมายละเมิด

แต่เดิมความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในกฎหมายละเมิด ประเทศในแถบสแกนดิเนเวียอาศัยหลักพื้นฐานในเรื่องความประมาทเลินเล่อ พิจารณาว่าจำเลยมีความประมาทเลินเล่อหรือมีเจตนาในอีกฝ่ายได้รับความเสียหายหรือไม่ โดยพิจารณาในความประมาทเลินเล่อ นั้น ศาลจะวินิจฉัยจากความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล กล่าวคือ ต้องมีเหตุและผลที่มีความสัมพันธ์ที่เกิดจากการกระทำย่อมเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความเสียหายซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้น แต่การพิสูจน์ความผิดเป็นหน้าที่ของผู้เสียหาย เพราะผู้เสียหายจะต้องเป็นผู้พิสูจน์ให้ได้ว่า จำเลยมีความประมาทเลินเล่อ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ตน การพิสูจน์ว่าจำเลยประมาทเลินเล่อนั้น หากคำนึงถึงปัจจัยในอดีตไม่น่าจะสร้างปัญหาให้กับผู้เสียหาย แต่ในเวลาต่อมาพัฒนาการทางด้านการผลิตด้วยเทคโนโลยีอันทันสมัยยอมทำให้ภาระการพิสูจน์ดังกล่าวของผู้เสียหายกระทำได้ยากลำบาก เนื่องจากผู้ผลิตยอมที่จะรู้ถึงขั้นตอนการผลิตเป็นอย่างดี ทำให้บางประเทศในแถบสแกนดิเนเวียพยายามที่จะหาทางแก้ไขข้อบกพร่องนี้โดยศาลในประเทศสวีเดนจึงได้นำหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) มาตัดสินคดีที่ครูในโรงเรียนฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการที่เขาได้รับค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าของอาหารที่ก่อให้เกิดความเสียหายในคดีดังกล่าว ศาลมิได้พิจารณาว่า ฝ่ายจำเลยมีความประมาทเลินเล่อหรือไม่ แต่พิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นเพราะอาหาร จำเลยต้องรับผิด ทำให้เกิดบรรทัดฐานในการตัดสินคดีโดยอาศัยความรับผิดเด็ดขาดในการชดเชยเยียวยาแก่ผู้เสียหาย³⁰

ในขณะที่เดนมาร์กกำหนดระดับความประมาทเลินเล่อในระดับที่ต่ำซึ่งใกล้เคียงกับความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) แต่ถึงอย่างไรก็ตามภาระการพิสูจน์ยังคงอยู่กับผู้เสียหายเช่นเดิม³¹ ในเวลาต่อมาหลักความรับผิดในทางละเมิดของประเทศแถบสแกนดิเนเวียมีการขยายความรับผิดออกไป นอกจากที่ผู้ผลิตจะต้องรับผิดแล้ว ผู้ที่อยู่ในสายการจัดจำหน่ายและผู้

³⁰ ibid, p.408.

³¹ ibid, p. 89.

นำเข้ายังต้องรับผิดชอบ เนื่องจากต้องการให้ผู้บริโภคสามารถฟ้องร้องคดีได้สะดวกขึ้น มิฉะนั้นผู้ประกอบการก็จะบอกปิดไม่รับผิดชอบ จะทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับค่าเสียหายหากว่าไม่สามารถหาตัวผู้ทำให้เกิดความเสียหายที่แท้จริงได้

ในส่วนค่าเสียหายที่ผู้เสียหายสามารถเรียกคืนได้แก่ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ (Economic Loss), ค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่นๆ เท่าที่จำเป็น ความเสียหายจากการสูญเสียรายได้ หากเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สิน ค่าเสียหายที่สามารถเรียกได้คือ ค่าซ่อมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ รวมทั้งค่าเสื่อมราคามันเกิดจากความเสียหาย แต่หากเป็นความเสียหายที่มองไม่เห็นหรือไม่สามารถจับต้องได้ กฎหมายละเมิดจะไม่ให้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายในส่วนนี้³² เมื่อพิจารณาในเรื่องการเรียกค่าเสียหายจะเห็นได้ว่า ประเทศในแถบสแกนดิเนเวียได้ใช้หลักการเดียวกับประเทศในทวีปยุโรปด้วยกันคือ การชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริง มิได้ใช้หลักการเรียกค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ ทำให้ไม่เกิดผลกระทบเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ จะเรียกค่าเสียหายได้ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า มีความเสียหายอย่างไร ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าเหมาะสมที่จะได้รับค่าสินไหมหรือไม่ ดังนั้นหากศาลเห็นว่า ค่าเสียหายนั้นสูงเกินไปก็สามารถลดค่าเสียหายที่โจทก์ขอมาก็ได้

ในภาพรวมของกฎหมายละเมิดเห็นได้ว่า แม้ว่ากฎหมายละเมิดจะแก้ไขปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์ของคู่สัญญา แต่ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายได้สร้างความลำบากให้กับผู้เสียหายในการพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของโจทก์ ซึ่งนับวันวิทยาการและเทคโนโลยีที่พัฒนาไปไกลจะยิ่งทำให้การพิสูจน์ของผู้เสียหายยากขึ้นตามลำดับ การพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อควรเป็นหน้าที่ของจำเลยซึ่งจะเป็นการเหมาะสมกว่า แม้ว่าจะมีการหาทางแก้ไขข้อจำกัดทางกฎหมาย แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขข้อจำกัดทางกฎหมายได้ ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถที่จะได้รับการชดเชยอย่างเป็นธรรมได้

3.2.2 ความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้หลักกฎหมายสัญญา

กฎหมายซื้อขายของประเทศแถบสแกนดิเนเวียเรื่องความรับผิดในความชำรุดบก

³² ibid, p.116.

พร้อมของสินค้าจะมีผลบังคับใช้ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเท่านั้น เป็นการพิจารณาในความสัมพันธ์ของคู่สัญญาเป็นหลัก ดังนั้นแม้ความเสียหายจะเกิดขึ้นก็ตามแต่หากผู้เสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์มิใช่คู่สัญญาก็จะฟ้องร้องตามกฎหมายซื้อขายไม่ได้

นอกจากนั้นการให้คำรับประกันเป็นทางเลือกที่ให้ประโยชน์ในการชดเชยเยียวยาแก่ผู้บริโภคโดยตรง แม้ว่าคำรับประกันดังกล่าวจะได้กระทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม เมื่อเกิดความชำรุดบกพร่องขึ้น ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายก็ย่อมจะต้องรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทน ดังนั้นในกรณีที่มีการทำสัญญาการรับประกันสินค้านั้นย่อมมีความเกี่ยวข้องในการพิสูจน์ว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีความชำรุดบกพร่องตามที่กำหนดในคำรับประกันหรือไม่ ในกรณีที่ในสัญญามีได้ระบุคำรับประกันไว้อย่างชัดเจน แต่หากมีถ้อยคำที่สามารถตีความได้ว่า เป็นการรับประกันสินค้าได้แล้ว ผู้ขายยังต้องรับผิดชอบในคำรับประกันโดยปริยายด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์จากคำรับประกันสินค้าอย่างเต็มที่

การวิเคราะห์ว่าผลิตภัณฑ์ใดมีความชำรุดบกพร่องหรือไม่นั้น ในบทนิยามของกฎหมายพาณิชย์ของประเทศฟินแลนด์ได้นิยามคุณภาพของผลิตภัณฑ์โดยระบุถึงประเภท, ปริมาณ, คุณภาพ รวมถึงคุณสมบัติอื่นๆ ของผลิตภัณฑ์จะต้องสอดคล้องกับข้อตกลงที่คู่สัญญาเห็นพ้องต้องกัน แต่หากไม่มีข้อตกลงใดๆ ผลิตภัณฑ์จะต้องมีลักษณะดังนี้คือ³³

ก) มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปใช้ เช่น แก้วน้ำใช้สำหรับการดื่มเครื่องดื่มต่างๆ

ข) มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์เฉพาะของผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปใช้ เช่น เครื่องทำน้ำอุ่นใช้สำหรับฝักบัวเท่านั้น

ค) มีคุณสมบัติตามที่ผู้ขายได้เสนอจากสินค้าตัวอย่าง หรือแบบจำลองของผลิตภัณฑ์ และ

ง) ได้ทำการตามที่ผู้ซื้อสั่งมาตามความเหมาะสม

หากผลิตภัณฑ์มิได้เป็นตามข้อกำหนด 4 ข้อข้างต้น ผลิตภัณฑ์นั้นจะถือว่ามี ความชำรุดบกพร่องตามกฎหมาย นอกจากนั้นผู้ขายจะต้องให้คำแนะนำและกาให้การให้คำเตือนก่อน

³³ Ibid, p.120.

ที่จะทำสัญญากับผู้ซื้อ เพื่อให้ผู้ซื้อเข้าใจในผลิตภัณฑ์และไม่เกิดความสำคัญผิด ถือเป็นหลักทั่วไปในกฎหมายซื้อขาย หากผู้ขายมิได้ให้คำแนะนำหรือคำเตือนแก่ผู้ขาย ผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบ นอกจากกฎหมายซื้อขายจะระบุนิยามในลักษณะนี้แล้ว³⁴

แต่หลักในเรื่องคำรับประกันมีข้อยกเว้นความรับผิดชอบโดยคู่สัญญา กล่าวคือ ผู้ขายสามารถกำหนดข้อตกลงในสัญญาเพื่อจำกัดความรับผิดชอบในคำรับประกันได้ แม้ว่าจะเป็นการเอาเปรียบต่อผู้ซื้อ แต่ด้วยกฎหมายชื้อขายนั้นพิจารณาจากความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเป็นสิ่งสำคัญ และสิ่งที่สื่อถึงเจตนาของคู่สัญญาได้คือ ข้อความที่ระบุไว้ในสัญญา เมื่อคู่สัญญาตกลงกันในสัญญาเช่นใด ศาลก็จะยึดถือตามนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้การเปิดโอกาสให้ผู้ขายอาศัยหลักดังกล่าวในการจำกัดความรับผิดชอบของตน³⁵ จึงเป็นช่องว่างของกฎหมายซื้อขายในประเทศแถบสแกนดิเนเวีย

อย่างไรก็ดีแม้ว่ากฎหมายซื้อขายจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของคู่สัญญาก็ตาม แต่ในมาตรา 84 ของกฎหมายซื้อขายของประเทศสวีเดนได้กำหนดสิทธิของผู้บริโภคในการเรียกร้องต่อผู้ผลิต, ผู้ขายส่ง, ผู้จัดจำหน่ายและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขาย การเรียกร้องดังกล่าวต้องเป็นการทดแทนผู้ขายจากบุคคลหรือกลุ่มธุรกิจที่อยู่เหนือกว่าในลำดับการขาย³⁶ ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องโดยตรงไปยังบุคคลที่ผู้ขายสามารถจะเรียกร้องเอาที่บุคคลนั้นได้ เช่น ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้ามีสินค้าจากผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้ามากมาย หากเครื่องไฟฟ้านั้นมีความชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อสามารถจะเรียกร้องให้บริษัทผู้ผลิตเครื่องไฟฟ้าให้รับผิดชอบได้ เป็นต้น เหตุผลที่เกิดหลักกฎหมายนี้ก็คือด้วยความจำเป็นในการหาจุดช่องว่างทางกฎหมายโดยศาล เนื่องจากทุกๆ สายในการจัดจำหน่ายย่อมผูกพันในฐานะคู่สัญญา เมื่อเป็นเช่นนี้การให้ผู้บริโภคสามารถที่จะฟ้องร้องโดยตรงแก่ผู้ผลิตจะทำให้มีการนำคดีขึ้นสู่ศาลมากโดยไม่จำเป็นเพราะผู้บริโภคฟ้องผู้ขาย จากนั้นผู้ขายก็ไปฟ้องต่อผู้ผลิตหรือบุคคลอื่นในสายการจัดจำหน่ายในเรื่องเดียวกัน ดังนั้นการตัดตอนเพื่อความสะดวกในการพิจารณาคดี กฎหมายซื้อขายจึงได้ใช้หลักกฎหมายดังกล่าวเพื่อแก้ปัญหาการฟ้องร้องคดีที่ไม่จำเป็น แต่อย่างไรก็ตามผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับการชดใช้เพียงครั้ง

³⁴ibid, p.121

³⁵ibid, p.403.

³⁶ibid, p.332.

เดียวเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้การจะฟ้องคดีความในเรื่องความชำรุดบกพร่องในสินค้าตามกฎหมายซื้อขายจึงถูกจำกัดอย่างมากในทางปฏิบัติ เพราะผู้บริโภคมักจะฟ้องร้องตามกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์มากกว่า

การฟ้องคดีที่เกิดจากความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าของสินค้าโดยอาศัยหลักกฎหมายสัญญา นั้นมีข้อจำกัดทางกฎหมายในเรื่องความสัมพันธ์ของคู่สัญญา ทำให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายที่มีคู่สัญญาไม่สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายซื้อขายได้ นอกจากนี้ การที่ผู้ขายสามารถจำกัดความรับผิดของตนได้ก็ทำให้ผู้ซื้อเสียเปรียบเช่นกัน ดังนั้นข้อจำกัดทางกฎหมายดังกล่าวจึงทำให้กฎหมายซื้อขายไม่สามารถที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคในความเสียหายอันเกิดจากความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าของสินค้าได้อย่างเต็มที่

3.2.3 ความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้หลักกฎหมายพิเศษ

กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ในประเทศแถบสแกนดิเนเวียจะเป็นไปตามหลักกฎหมาย EC Directive เพราะประเทศสวีเดน, เดนมาร์ก และฟินแลนด์ต่างก็เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป เว้นแต่ประเทศนอร์เวย์ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก อย่างไรก็ตามหลักกฎหมาย EC Directive มีผลต่อการสร้างกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของทั้งสี่ประเทศนี้

ในนิยามคำว่า “ผลิตภัณฑ์” ประเทศสวีเดน, เดนมาร์ก และนอร์เวย์ได้ให้นิยามไว้ว่า ส่วนผสม, ส่วนประกอบต่างๆ นับรวมอยู่ในนิยามของคำว่า “ผลิตภัณฑ์” หากผลิตภัณฑ์เกิดความชำรุดบกพร่องและเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบ แต่มีข้อยกเว้นในผลิตภัณฑ์บางประเภทคือ ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร สาเหตุการยกเว้นด้วยเหตุว่า ในประเทศยุโรปให้ความสำคัญกับเกษตรกรรมมาก เพราะถือเป็นหน่วยการผลิตที่สำคัญของทุกๆ ประเทศ ประกอบกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรมีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดอันตรายได้ ดังนั้นหากกำหนดให้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้ด้วย จะทำให้เกิดผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมซึ่งถือเป็นกระดูกสันหลังของทุกประเทศ เมื่อเป็นเช่นนี้ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรจึงได้รับข้อยกเว้น³⁷

³⁷ ibid. pp.40-41.

ในขณะที่ประเทศฟินแลนด์จะไม่ให้การคุ้มครองในเรื่องส่วนประกอบและส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ตามแนวทางของ EC Directive เนื่องจากในกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์จะพิจารณาจากผลิตภัณฑ์อย่างเดียวนั้น³⁸

ในเรื่องภาระการพิสูจน์ของกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศแถบสแกนดิเนเวียอาศัยหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) หลักความรับผิดดังกล่าวมีพัฒนาการมาจากกฎหมายละเมิด กล่าวคือ กฎหมายจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีความชำรุดบกพร่องย่อมก่อให้เกิดความเสียหาย การใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดนี้เองจะทำให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับผู้ผลิตสินค้าในการพิสูจน์ว่า ผลิตภัณฑ์ของตนปราศจากความชำรุดบกพร่องซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภค เพราะผู้บริโภคเองไม่สามารถที่จะทราบขั้นตอนการผลิตของผู้ผลิตได้ การผลักภาระการพิสูจน์ไปให้ผู้ผลิตจึงมีความสมเหตุสมผล หากว่าผู้ผลิตสามารถพิสูจน์ได้ว่า ผลิตภัณฑ์ของตนมิได้เกิดความชำรุดบกพร่องและสาเหตุความเสียหายที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากผลิตภัณฑ์ของตน หรือเกิดจากการใช้ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ผู้ผลิตก็อาจจะหลุดพ้นจากความรับผิดได้³⁹

อย่างไรก็ตามกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศแถบสแกนดิเนเวียได้กำหนดให้ข้อยกเว้นในความรับผิดอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าในบางกรณีให้กับผู้ผลิต เช่น ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการคิดค้นทางวิทยาศาสตร์, วิทยาการทางการแพทย์ และผลิตภัณฑ์ที่อาศัยเทคโนโลยีทันสมัย ซึ่งจะสอดคล้องกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่จะยกข้อต่อสู้ในเรื่องเทคโนโลยีที่มีอยู่ ณ เวลาผลิตซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถผลิตได้ดีกว่านั้น (State of the Art) เหตุผลที่กฎหมายยกเว้นความรับผิดให้ขึ้นเนื่องจากต้องการกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์อันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคและเศรษฐกิจของประเทศ หากกฎหมายเคร่งครัดมากเกินไปจะทำให้ไม่มีผู้ผลิตคนใดคิดค้นหรือสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เนื่องจากไม่ต้องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าประเภทนี้ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความเสียหายได้มากกว่าผลิตภัณฑ์อื่นๆ ดังนั้นกฎหมายจึงหาทางออกให้กับผู้ผลิตโดยอาศัยข้อยกเว้นทางกฎหมายได้ แม้ว่าหลัก

³⁸ Ibid, p.128.

³⁹ Ibid, p.407.

ความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาจะเป็นหลักสำคัญในกฎหมายสัญญาของประเทศสวีเดนก็ตาม แต่กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์จะไม่นำเอาหลักดังกล่าวพิจารณาในเรื่องความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์นั้น

เมื่อเป็นเช่นนี้หากผู้ผลิตมีความผิดจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายตามความเป็นจริง ผู้เสียหายสามารถที่จะเรียกค่ารักษาพยาบาล, ค่าเสียหายอันเกิดจากการขาดรายได้ ถ้าหากผู้เสียหายต้องกลายเป็นบุคคลทุพพลภาพไป เช่น พิการ์ ผู้เสียหายสามารถที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนในอนาคตของตนได้ จะเห็นได้ว่า กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสวีเดนได้แก้ไขช่องว่างทางกฎหมายของกฎหมายละเมิดและกฎหมายสัญญาในเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้ แต่มีบางกรณีที่ไม่สามารถนำเอากฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์มาปรับใช้ได้ ศาลจะนำเอาหลักกฎหมายละเมิดมาปรับใช้เพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น⁴⁰ เช่น ในกรณีที่ความเสียหายเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งไม่ได้เกิดจากการใช้อย่างปกติ

กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศเหล่านี้ได้ขยายความรับผิดออกไปโดยกำหนดว่า ผู้ผลิต, ผู้ค้าปลีก หรือคู่สัญญาฝ่ายอื่น เช่น ผู้นำเข้า จะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้เสียหาย เช่น เครื่องซักผ้ามีความชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้เสื้อผ้าที่ซักอยู่ชำรุดบกพร่อง แต่หากเป็นกรณีที่ผู้ซื้อไม่สามารถใช้เครื่องไฟฟ้าได้เนื่องจากมีปัญหาเรื่องไฟฟ้า เช่นนี้จะต้องฟ้องร้องตามกฎหมายซื้อขาย⁴¹

จะเห็นได้ว่ากฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศในแถบสแกนดิเนเวียมีหลักกฎหมายที่ใกล้เคียงกับประเทศในยุโรป แต่จะแตกต่างกับประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องการเรียกค่าเสียหายเพราะในประเทศสหรัฐอเมริกาจะใช้วิธีการเรียกค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) แต่ในประเทศแถบสแกนดิเนเวียจะใช้วิธีการเรียกค่าเสียหายตามความเป็นจริง หรือค่าเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต นอกเหนือจากบทบาทของกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์

⁴⁰ ibid, p.409.

⁴¹ ibid, p.338.

ภัณฑ์แล้ว ประเทศในแถบสแกนดิเนเวียยังมีหลักกฎหมายที่เป็นทางออกที่ดีให้กับผู้เสียหาย และฝ่ายผู้กระทำให้เกิดความเสียหาย ทำให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ กล่าวคือ ผู้เสียหายก็ได้รับการชดใช้เยียวยา ส่วนผู้กระทำให้เกิดความเสียหายก็สามารถจะป้องกันความเสียหายที่ตนได้กระทำโดยการใช้งบกองทุนประกันความเสียหาย

3.3 การเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากความเสียหายอันเกิดจากการใช้สินค้าโดยระบบกองทุนประกันความเสียหาย

เป็นที่ทราบกันดีว่า การฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายจากความชำรุดบกพร่องในสินค้ายังมีช่องทางออกที่ดีให้กับผู้บริโภคเพราะการฟ้องร้องคดีในแต่ละคดี ศาลจำเป็นต้องวินิจฉัยจากข้อพิพาทที่โจทก์และจำเลยนำเสนอเพื่อชั่งน้ำหนัก ดังนั้นจึงทำให้เกิดการปฏิบัติที่แตกต่างกันแม้ว่าลักษณะคดีจะมีลักษณะเดียวกันก็ตาม⁴² เช่นนาย ก. ฟ้องเรียกค่าเสียหายในกรณีความชำรุดบกพร่องของเครื่องทำน้ำอุ่น ทำให้เขาได้รับบาดเจ็บเช่นเดียวกับ นาย ข. แต่ในข้อเท็จจริงของ นาย ข. สามารถนำสืบจนศาลพอใจและให้นาย ข. ได้รับค่าเสียหาย จะเห็นได้ว่า ใน 2 กรณีนี้ความเสียหายเกิดขึ้นเหมือนกันแต่ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน หากผู้บริโภคไม่สามารถที่จะพิสูจน์ความเสียหายได้หรือผู้ประกอบการสามารถโต้แย้งในประเด็นดังกล่าวได้ ผู้บริโภคก็จะไม่รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ในความเป็นจริงกฎหมายควรทวงหาทางแก้ไขปัญหาจากการปฏิบัติที่แตกต่างกันนี้เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายให้ได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียม

ในส่วนของผู้ประกอบการ การถูกฟ้องคดีความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นเป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการไม่ต้องการให้เกิดขึ้น เพราะนอกจากจะต้องชดใช้ค่าเสียหายแล้วผู้ประกอบการก็อาจจะเสียชื่อเสียงในทางธุรกิจของตน ทำให้ผู้ประกอบการจะต้องดูแลตรวจสอบสินค้าให้มีคุณภาพเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค แม้จะเป็นการดีต่อผู้บริโภคแต่ในบางครั้งการดูแลตรวจสอบคุณภาพของสินค้าทำให้ค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการสูงขึ้น ค่าใช้จ่ายนี้เองถูกนำไปรวมเป็นต้นทุนของราคาสินค้าเพื่อผลกำไรในการดูแลดังกล่าวให้กับผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าในราคาที่สูงขึ้น เช่นนี้การคุ้มครองผู้บริโภคโดยผลกำไรในลักษณะนี้ย่อมไม่ทำให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริงได้

⁴² Catherine Elliot and Frances Quinn, *Tort Law*, 3rd ed. (London: Longman, 2001), pp.6-7.

ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้ทั้งผู้บริโภครและผู้ประกอบการได้รับความเดือดร้อน เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐควรหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว การทำให้สังคมเกิดความสงบสุขโดยปราศจากความขัดแย้งในสังคมเป็นสิ่งทีรัฐพึงกระทำ ในต่างประเทศรวมทั้งประเทศแถบสแกนดิเนเวียได้พยายามหาทางแก้ไขโดยการนำเอากลไกทางสังคมมาใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

แต่มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ประเทศที่จะนำระบบกองทุนประกันความเสียหายมาใช้นั้นจะมีโอกาสพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วไม่ได้ ด้วยเหตุว่าภาครัฐจำเป็นต้องรับภาระโดยน่างบประมาณบางส่วนมาสมทบในกองทุน ทำให้งบประมาณในการพัฒนาประเทศน้อยลง ในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงไม่ได้นำระบบดังกล่าวมาใช้ แต่ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการนำระบบประกันภัยมาใช้⁴³ แต่ระบบกองทุนประกันความเสียหายจะทำให้ผู้บริโภครได้รับความเชื่อมั่นจากภาครัฐในการอุปโภคบริโภคสินค้า เพราะถึงแม้ว่าจะเกิดความเสียหายจากความชำรุดบกพร่อง พวกเขาาก็จะได้รับชดใช้ค่าเสียหายโดยมีต้องฟ้องร้องเป็นคดี ในขณะที่ผู้ประกอบการมีความมั่นใจในการลงทุนมากขึ้นโดยไม่ส่งผลกระทบต่อพวกเขามากนัก เนื่องจากความเสียหายที่ผู้ประกอบการต้องรับภาระลดลง ทำให้สามารถผลิตสินค้าเพื่อแข่งขันได้ จึงนับว่าหลักดังกล่าวมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย

ในประเทศแถบสแกนดิเนเวียได้นำระบบกองทุนประกันความเสียหายมาใช้ในการชดใช้เยียวยาความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นเกิดจากสาเหตุ 2 ประการคือ

1) ความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์ มีข้อยกเว้นทางกฎหมายอยู่ถึงแม้ผู้บริโภครจะได้รับความเสียหายรุนแรงขนาดไหนก็จะได้ไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย เมื่อเป็นเช่นนี้การคุ้มครองผู้บริโภครย่อมไม่สามารถครอบคลุมไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ เช่น ข้อยกเว้นในเรื่องเทคโนโลยีที่มีอยู่ ณ เวลาที่มีการผลิตซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถพัฒนาการผลิตได้ดีกว่านั้น (State of the Art) เป็นต้น

2) การเกิดแนวความคิดที่สร้างดุลยภาพใน “ภาวะ” ที่เกิดขึ้นจากความเสียหายระหว่างผู้บริโภครและผู้ผลิต โดยแนวคิดดังกล่าวต้องการให้ผู้บริโภครและผู้ผลิตมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

⁴³Ibid. p.7.

ชอบในความเสียหายร่วมกันเพื่อไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบในความเสียหายมากเกินไป⁴⁴ เพราะผู้บริโภครองได้รับประโยชน์จากการบริโภคผลิตภัณฑ์ต่างๆ ส่วนผู้ผลิตเองก็ได้ประโยชน์จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันย่อมเป็นทางออกที่ดีให้กับทั้งสองฝ่าย เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นก็ไม่จำเป็นต้องเป็นคดีเพื่อหาผู้รับผิดชอบอีก

จากสาเหตุที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ประเทศในแถบสแกนดิเนเวียจึงหาทางออกที่เหมาะสมให้แก่ผู้บริโภคและผู้ผลิตด้วยการนำเอาระบบกองทุนประกันความเสียหายมาปรับใช้ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดความชำรุดบกพร่องของสินค้า มีข้อยกเว้นทางกฎหมายอยู่เช่น ประเทศสวีเดน ระบบกองทุนประกันความเสียหายสำหรับการบาดเจ็บ หรือความเสียหายต่อทรัพย์สินที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ โดยทั่วไปจะได้รับการยกเว้นจากกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์จากการประกันภัยแล้ว เมื่อผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บจะได้รับค่าชดเชยจากกองทุนประกันความเสียหายโดยผู้ที่มีสิทธิจะได้รับค่าชดเชยจะต้องเป็นผู้ที่ภูมิลำเนาอยู่ในประเทศสวีเดน โดยสาเหตุของการบาดเจ็บจะเกิดขึ้นด้วยประการใดก็ตามจะได้รับการชดเชยจากระบบกองทุนประกันความเสียหายทั้งหมด

นอกจากนี้ประเทศสวีเดนยังมีการประกันอุบัติเหตุในทางอาชีพซึ่งได้รับการชดเชยโดยกองทุนประกันความเสียหายที่ครอบคลุมการทำงานในทุกรูปแบบ การชดเชยจะได้รับการบาดเจ็บและโรคร้ายที่เกิดจากการทำงาน ค่าชดเชยอาจจะเพิ่มขึ้นหากมีการตกลงกับผู้ว่าจ้าง หรือตามข้อกำหนดระหว่างสหภาพแรงงานและสมาคมผู้ว่าจ้าง ในปี 1997 ประเทศสวีเดนได้ประกาศกฎหมายความรับผิดภายใต้กฎหมายความรับผิดอันเกิดจากการรักษาที่ไม่ถูกต้อง ความรับผิดภายใต้กฎหมายฉบับนี้จะมีผลก็ต่อเมื่อมีการปฏิบัติในทางมิชอบซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการบาดเจ็บ

การหาทางออกด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิตให้เกิดความยืดหยุ่นโดยพื้นฐานของระบบกองทุนประกันความเสียหายจะช่วยเยียวยาความเสียหายที่

⁴⁴ Peter Saunder, The Changing Social Security Policy Context, [online], 2000 available from: <http://www.anu.edu.au/caenr/wepapers/saunder.pdf/>

มากกว่าความรับผิด ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์จำพวกยานยนต์และเวชภัณฑ์⁴⁵ หลักการดังกล่าวสามารถลดช่องว่างในความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากหากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยที่ผู้บริโภคอาจจะได้รับการชดเชยเยียวยาที่เหมาะสมยอมทำให้เกิดผลกระทบต่อความต้องการในการบริโภคของผู้บริโภค ทำให้สินค้าในตลาดไม่สามารถจำหน่ายได้ ผู้ผลิตจะประสบปัญหาขาดทุน ในทางกลับกันหากกฎหมายไม่ให้ความช่วยเหลือ ผู้ผลิตก็อาจจะประสบปัญหาจากการถูกฟ้องร้องเมื่อสินค้าของเขาเกิดความไม่ปลอดภัย ผู้ผลิตอาจต้องหาทางป้องกันตนเองแต่การหาทางป้องกันตนเอง แต่การหาทางป้องกันดังกล่าวก็คือ เป็นต้นทุนการผลิต ทำให้ราคาของสินค้านั้นสูงขึ้น ผู้ที่รับภาระทางอ้อมคือผู้บริโภค กล่าวคือ ผู้บริโภคจะต้องบริโภคสินค้าที่มีราคาแพงขึ้น นั้นยอมไม่ใช้ทางออกที่เหมาะสมต่อผู้บริโภคและผู้ผลิต การนำระบบกองทุนประกันความเสียหายมาปรับใช้จะช่วยแก้ไขปัญหาโดยเป็นการแก้ไขปัญหาที่ไม่สร้างภาระให้กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนมากเกินไป

ในประเทศฟินแลนด์มีการนำระบบประกันภัยและระบบกองทุนประกันความเสียหายมาใช้เช่นกัน โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเวชภัณฑ์⁴⁶ เหตุผลในการเยียวยาความเสียหายจากข้อบกพร่องทางกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ความรับผิดในผลิตภัณฑ์ในประเทศฟินแลนด์เป็นไปในทิศทางเดียวกับประเทศสวีเดน วิวัฒนาการในการเยียวยาความเสียหายจากข้อบกพร่องทางกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศฟินแลนด์เกิดขึ้นจากความจำเป็นที่ผู้บริโภคจะต้องบริโภคสินค้าที่มีความเสี่ยงที่จะก่อความเสียหายแก่ตนได้ ประกอบกับวิทยาการทางวิทยาศาสตร์ที่แม้แต่ผู้ผลิตเองก็ไม่สามารถที่จะล่วงรู้ในอนาคตได้ว่า ผลิตภัณฑ์จะก่อให้เกิดอันตรายหรือไม่ เมื่อเป็นเช่นนี้การคุ้มครองและสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคม ทำให้ประเทศฟินแลนด์นำเอาระบบดังกล่าวมาใช้เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต

ประเทศนอร์เวย์ก็เช่นกัน กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์มีข้อบกพร่อง ความรับผิดในผลิตภัณฑ์มีลักษณะคล้ายกับสองประเทศข้างต้น กล่าวคือ เหตุผลในการยกเว้นความรับผิดในเรื่องนี้เป็นผลมาจากการรักษาโดยเวชภัณฑ์ ซึ่งไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นใน

⁴⁵ Geraint Howells, *Comparative Product Liability*, (England: Dartmouth Publishing, 1993), p.164.

⁴⁶ *ibid*, p.168.

อนาคตได้⁴⁷ ประเทศนอร์เวย์จึงกำหนดให้ผู้ผลิตต้องจัดทำกองทุนประกันความเสียหายในเวชศาสตร์ เมื่อผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการใช้เวชภัณฑ์ก็สามารถเรียกประกันเพื่อชดเชยเยียวยาความเสียหายโดยไม่ต้องฟ้องร้องคดีความกับผู้ผลิต

กล่าวโดยสรุป การนำระบบกองทุนประกันความเสียหายของประเทศในแถบสแกนดิเนเวียขึ้นเพื่อเป็นการสร้างระบบการฟ้องร้องคดีในเรื่องความรับผิดในผลิตภัณฑ์ เนื่องมาจากในผลิตภัณฑ์บางประเภทมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายในลักษณะที่กว้างและกระจายออกไปแก่บุคคลโดยผู้ผลิตเองก็ไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้ ผู้บริโภคก็ไม่สามารถที่จะรู้ว่าผลิตภัณฑ์ใดบ้างที่จะก่อให้เกิดความเสียหายให้กับตนได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ผู้บริโภคซื้อรถยนต์เพื่อที่จะใช้ขับขึ้นบนท้องถนนก็ย่อมจะรู้ว่า มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย แต่ไม่สามารถที่จะคาดเดาได้ว่า ความเสียหายจะเกิดขึ้นเมื่อไร ในกรณีนี้ย่อมจะแตกต่างจากการซื้อเสื้อผ้าสวมใส่ หรือการซื้อโทรทัศน์มาติดตั้งไว้ที่บ้าน เพราะความเสียหายสามารถที่จะคาดเดาได้และไม่น่าที่จะก่อให้เกิดอันตรายในลักษณะที่กว้างและกระจายไปยังบุคคลอื่น⁴⁸

เมื่อเป็นเช่นนี้ทุกคนในสังคมก็ควรจะต้องรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น แต่กฎหมายก็ควรที่จะกระจายความเสี่ยงให้กับทุกคนในสังคมมิใช่ให้ภาระที่เกิดตกอยู่กับผู้ประกอบการหรือผู้บริโภคเท่านั้น ดังนั้นเมื่อทุกคนต้องรับภาระในความเสี่ยงนี้ ในประเทศแถบสแกนดิเนเวียจึงนำระบบกองทุนประกันความเสียหายมาใช้เพื่อให้ทุกคนต้องรับภาระร่วมกัน ในส่วนผู้ประกอบการก็นำเงินมาสมทบกองทุนในรูปภาษีทางการค้า ส่วนผู้บริโภคนั้นรัฐจะจัดเก็บจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาบางส่วนเพื่อนำมาสมทบในกองทุน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการนำระบบกองทุนประกันความเสียหายอาจจะทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้นซึ่งเป็นภาระแก่ผู้บริโภคก็ตาม ผู้บริโภคเองก็ควรจะต้องยอมรับว่า ตนก็ต้องมีส่วนร่วมในการลดความเสี่ยงจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย มิใช่ให้ภาระตกอยู่กับผู้ประกอบการ

⁴⁷ *ibid.*, p. 170

⁴⁸ Geraint Howells, *Comparative Product Liability*. (England: Dartmouth Publishing, 1993), p.

ฝ่ายเดียว ดังนั้นผู้บริโภคก็จำต้องซื้อสินค้าในราคาที่สูงขึ้น แต่มีความรู้สึกปลอดภัยมากขึ้นเพราะหากได้รับความเสียหาย ผู้บริโภคก็จะได้รับการชดเชยเยียวยาในทันทีจากกองทุนประกันความเสียหาย

ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า ระบบกองทุนประกันความเสียหายเป็นทางเลือกที่ดีในการนำมาใช้กับกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ แต่มีข้อสังเกตว่า ในประเทศแถบสแกนดิเนเวียมิได้กำหนดหลักดังกล่าวไว้ในกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) แต่จะปรากฏในกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์นั้นๆ⁴⁹ เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับยานยนต์ กฎหมายที่เกี่ยวกับเวชภัณฑ์ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้บริโภคในจำนวนมากนั่นเอง

Andres Bjorklund, Income Distribution in Sweden: What is the achievement of the Welfare State.[online] 1998. Available from:Caesar.elite.nu/ajk/h:n/tudo/edkk/Monographs 1997.html.